

**T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE BENLİK SAYGISI,
ALGILANAN ANA-BABA TUTUMLARI VE
BAĞLANMA STİLLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kübra SÖNMEZ

**Enstitü Anabilim Dalı: Psikoloji
Enstitü Bilim Dalı: Psikoloji**

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Selçuk ASLAN

ŞUBAT-2018

T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE BENLİK SAYGISI,
ALGILANAN ANA BABA TUTUMLARI VE BAĞLANMA
STİLLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kübra SÖNMEZ

Enstitü Anabilim Dalı: Psikoloji
Enstitü Bilim Dalı : Psikoloji

“Bu tez 08.02 2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Yrd.Doç.Dr. Selsuk Arslan	Başarılı	
Yrd.Doç.Dr. Hüseyin Yılmaz	Başarılı	
Yrd. Doç. Dr. Serap Yılmaz	Başarılı	

BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum "Üniversite Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Algılanan Ana Baba Tutumları Ve Bağlanma Stilleri" adlı çalışmamda bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygu olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Kübra SÖNMEZ

08.02.2018

ÖNSÖZ

Yüksek lisans serüvenimi noktılıyor olmanın heyecanı içerisindeyim. Zorlu geçen bu dönemde çok kişinin emeği var. Öncelikle değerli tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Selçuk ASLAN'a bu süreçte beni daima desteklediği, motivasyonumu yüksek tutmam için cesaretlendirdiği, bilgi birikimini ve deneyimlerini benimle paylaştığı ve özellikle anlayışı ve sabrı ile beni rahatlattığı için tekrar tekrar teşekkür ederim. İyi ki varsınız hocam. Sizin öğrenciniz olmaktan onur duydum.

Yüksek lisansa başlamamda önemli rol oynayan, günışığım, hayatıma anlam katan, koşulsuz sevgisiyle, sabrıyla, anlayışı ve sonsuz şefkati ile daima yanı başımda olan, pusulam canım annem Reyhan SÖNMEZ, iyi ki varsın annem; kişiliği ve insan ilişkileriyle bana örnek olan, her zaman maddi manevi desteğini hep üzerimde hissettiğim canım babam Veysel SÖNMEZ iyi ki varsın, siz hep olun hayatımda. Sizlerin evladı olmaktan gurur duyuyorum. En iyi arkadaşım, dostum, canım dayım İngilizce Öğretmeni Cihan TÜRKMEN, bu süreçte beni yalnız bırakmadın, her yardım istediğimde seve seve yaptın, sana ayrıca teşekkür ediyorum.

Değerli idarecilerim Tarık Emre CEREN ve Nihat KESGİN, yaşamak sanatıyla ilgili bana çok şey öğrettiniz. Mesleki birikimlerinizi tecrübelerinizi benimle paylaştınız, anlayışla ve sabırla her konuda olduğu gibi yüksek lisans tez sürecimde de yanımda oldunuz, sizlere çok teşekkür ediyorum. İyi ki sizleri tanımışım.

KÜBRA SÖNMEZ

08.02.2018

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	iii
TABLO LİSTESİ	iv
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: LİTERATÜR TARAMASI	6
1.1. Benlik Kavramı Ve Benlik Saygısı	6
1.1.1. Benlik (Kendilik) Kavramı	6
1.1.2. Benlik Saygısı	7
1.1.3. Benlik Saygısı Üzerinde Etkili Faktörler	8
1.1.4. Benlik ve Benlik Saygısına İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar	12
1.2. Ana Baba Tutumları	15
1.2.1. Demokratik Ana Baba Tutumu	19
1.2.2. Koruyucu-İstekçi Ana Baba Tutumu	20
1.2.3. Otoriter-Baskıcı Ana Baba Tutumu	21
1.2.4. Ana Baba Tutumları ve Benlik Saygısı İlişkisi	22
1.3. Bağlanma.....	26
1.3.1. Bağlanma Kuramı	26
1.3.2. Bağlanma Stilleri.....	27
1.3.3. Bağlanma Stilleri ve Benlik Saygısı İlişkisi	29
BÖLÜM 2: YÖNTEM	33
2. 1. Araştırma Modeli	33
2. 2. Evren ve Örneklem	33
2. 3. Veri Toplama Araçları	33
2. 3.1 Kişisel Bilgi Formu	33
2.3.2 Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği.....	34
2.3.3 Ana Baba Tutum Ölçeği	35
2.3.4. İlişki Ölçekleri Anketi.....	36
2.4. Verilerin Toplanması	37

2.5. Verilerin Analizi.....	38
BÖLÜM 3: BULGULAR.....	40
SONUÇ VE TARTIŞMA.....	56
KAYNAKÇA	69

KISALTMALAR

BS: Benlik Saygısı

ABTÖ: Ana-Baba Tutum Ölçeği

İÖA: İlişki Ölçekleri Anketi

DS: Doğum Sırası

GANO: Genel Ağırlıklı Not Ortalaması

FGMD: Fiziksel Görünüştten Memnuniyet Düzeyi

AİD: Aile İlgi Düzeyi

GBDÜD: Gelecekteki Beklentilere Ulaşmaya Dair Ümitlilik Düzeyi

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Baumrind'in Ana Baba Tutumu Sınıflandırması	17
Tablo. 2: Maccoby - Martin 'in çift boyutlu bakış açısı modeli	18
Tablo. 3: Bağlanma Stilleri Dört Kategori Modeli	28
Tablo 4: Kolmogorov-Smirnov Testi	38
Tablo 5: Demografik değişkenler ile benlik saygısı arasındaki ilişki sonuçları Korelasyon Analizi sonuçları	41
Tablo 6: Benlik saygısı, ana baba tutumları ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki Korelasyon Analizi sonuçları	43
Tablo 7: Kız öğrencilerle Erkek Öğrencilerin Benlik Saygısı Düzeylerini Karşılaştırma	44
Tablo 8: Bağlanma stilleri farklı olan öğrencilerin ve benlik saygısı düzeylerini karşılaştırma	45
Tablo 9: Algılanan ana baba tutumu farklı olan öğrencilerin benlik saygısı düzeylerini karşılaştırma	45
Tablo 10: Kız öğrencilerle erkek öğrencilerin ana babalarını demokratik algılama düzeylerini karşılaştırma	46
Tablo 11: Kız öğrencilerle erkek öğrencilerin ana babalarını koruyucu-istekçi algılama düzeylerini karşılaştırma	47
Tablo 12: Kız öğrencilerle erkek öğrencilerin ana babalarını otoriter algılama düzeylerini karşılaştırma sonuçları	47
Tablo 13: Aile gelir düzeyi frekans yüzdeleri	48
Tablo 14: Aile gelir düzeyine göre oluşturulan grupların benlik saygısı düzeylerini karşılaştırma sonuçları	48

Tablo 15: Kendilerini içedönük tanımlayanlarla dışadönük tanımlayanların benlik saygısı düzeylerini karşılaştırma sonuçları	49
Tablo 16: Kendilerini içedönük tanımlayanlarla dışadönük tanımlayanların kayıtsız bağlanma düzeylerini karşılaştırma	49
Tablo 17: Kendilerini içedönük tanımlayanlarla dışadönük tanımlayanların güvenli bağlanma düzeylerini karşılaştırma	50
Tablo 18: Kendilerini içedönük tanımlayanlarla dışadönük tanımlayanların saplantılı bağlanma düzeylerini karşılaştırma	50
Tablo 19: Kendilerini içedönük tanımlayanlarla dışadönük tanımlayanların korkulu bağlanma düzeylerini karşılaştırma	51
Tablo 20: Benlik Saygısını yordamaya ilişkin Regresyon Analizi- (Model 1) Sonuçları	52
Tablo 21: Benlik Saygısını yordamaya ilişkin Model 1 ANOVA sonuçları	52
Tablo 22: Benlik Saygısını yordamaya ilişkin katsayılar (Model 1)	53
Tablo 23: Benlik Saygısını yordamaya ilişkin Regresyon Analizi- (Model 2) sonuçları	54
Tablo 24: Benlik Saygısını yordamaya ilişkin (Model 2) ANOVA sonuçları	54
Tablo 25: Benlik Saygısını yordamaya ilişkin katsayılar (Model 2)	55

Tezin Başlığı: Üniversite Öğrencilerinde Benlik Saygısı, Algılanan Ana-Baba Tutumları ve Bağlanma Stilleri.

Tezin Yazarı: Kübra SÖNMEZ

Danışman: Yrd.Doç.Dr. Selçuk ASLAN

Kabul Tarihi: 08.02.2018

Sayfa Sayısı : vii (ön kısım)+78 (tez)

Anabilim dalı: Psikoloji

Bilim dalı: Psikoloji

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinde benlik saygısının algılanan ana-baba tutumları ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkileri incelemektir. Bu amaç doğrultusunda demografik değişkenler ile (yaş, ailenin aylık gelir düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi, doğum sırası, genel not ortalaması, fiziksel görünümünden memnuniyet düzeyi, ailenin ilgi düzeyi ve gelecekteki beklentilere ulaşmaya dair ümitlilik düzeyi) benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelenmiş, demografik değişkenler temelinde oluşturulan gruplar arasında bağımlı değişken düzeyleri bakımından farklılık olup olmadığı araştırılmıştır.

Araştırmanın örneklemini Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümünde öğrenim görmekte olan 215 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada benlik saygısı düzeyini ölçmek için Rosenberg (1965) 'in geliştirdiği, Çuhadaroglu (1986) ' nun Türkçe'ye uyarladığı Benlik Saygısı Ölçeği, algılanan anababa tutumunu belirlemek için Kuzgun (1972) ' un geliştirdiği ve Eldeleklioğlu (1993) ' nun yeniden yapılandığı AnaBaba Tutum Ölçeği , bağlanma biçimlerini belirlemek için Griffin & Bartholomew (1994) tarafından geliştirilmiş Sümer ve Güngör (1999) 'ün Türkçe'ye uyarladığı İlişki Ölçekleri Anketi kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ile öğrencilerin demografik bilgileri belirlenmiştir.

Araştırma SPSS 23.00 paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları yorumlanırken anlamlılık düzeyi 0.05 olarak belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda demografik değişkenlerden fiziksel görünümünden memnuniyet düzeyi, ailenin ilgi düzeyi, gelecekteki beklentilere ulaşmaya dair ümitlilik düzeyi ve algılanan demokratik anababa tutumuyla benlik saygısı arasında olumlu yönlü bir korelasyon olduğu bulunmuştur.

Otoriter ve koruyucu-istekçi ana baba tutumuyla benlik saygısı arasında olumsuz yönlü bir korelasyon bulgulanmıştır.

Güvenli, saplantılı ve korkulu bağlanma stili ile benlik saygısı arasında olumsuz yönde anlamlı bir ilişki bulunduğu ; kayıtsız bağlanma ile benlik saygısı arasında bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Ayrıca cinsiyet değişkeni ve aile gelir düzeyinin benlik saygısı düzeyini farklılaştırmadığı bulgusu elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Benlik Saygısı, Ana-Baba Tutumları, Bağlanma Stilleri.

Title of the Thesis: Self esteem, parental attitudes and attachment styles among university students.

Author : Kübra SÖNMEZ

Supervisor: Assist. Prof.Dr. Selçuk ASLAN

Date: 08.02.2018

Nu. of pages : vii (pre text)+78 (thesis)

Department : Psychology

Subfield: Psychology

The aim of this research is to analyse self - esteem relations with perceived parents manner and attachment styles.

In according with this purpose the relationship between demographic factor (age, income rate of family, education level of family, interests level of parents, hopes for future) and self esteem has been analysed and It has been searched that whether there is difference between from the point of level of dependent variables amonge the groups created in the basis of demograpic variables or not.

The sample of research is consist of 215 student in Sakarya University Education Faculty Psychological counseling and guidance. In the research, to define self esteem level. Rosenberg Self Esteem measurement has been used which was developed by Rosenberg (1965) and translated in Turkish by Çuhadaroglu (1986). Parents maner measunement has been wed to define perceived parents manner which was developed by Kuzgun (1993) and revised be Eldeleklioglu (1993). To define the attachment, relation measurement questionnaire has been used which was developed by Griffin and Bartholomew and the translated by Sümer and Güngör (1999).

Students demographic informations have been defined with personal information form which prepared by researcher.

The research has been analysed with SPSS 23.00 packet program. When the results have been commented, meaningful level was defined as 0.05.

Attle end of the search , a positive relation was found between satograction levels of psyscial appearance, level of parents interests the level of hopes to reach future goals, perceived parents manner and self esteem.

A negative relationship was found between strict preventive parents maner and self esteem. There is no relation between Unconditional affiliation and self esteem.

Additionally, gender factor and income rate of family dosen't differ self esteem level.

Key Words: Self Esteem, Parental Attitudes, Attachment Styles

GİRİŞ

Bireylerin sağlıklı, üretken ve anlamlı bir yaşam sürdürebilmeleri kendi potansiyellerini ne ölçüde kullandıklarına bağlıdır. Potansiyelin her bireydeki görünümü farklıdır ve bireylerin kendi potansiyellerini ortaya koymaları gerçek benlikleriyle iletişim halinde olabilmeleriyle mümkündür. Başka bir deyişle “ben gerçekten kimim ve ne istiyorum” sorusuna doğru yanıtı verebilmeleriyle mümkün görünmektedir. Bireylerin benlikleriyle ilgili ilk ve en etkili mesajlar aile ortamından gelmektedir. Benlik ve kişilik gelişimi için çocuklara verilmesi gereken ilk ve en önemli mesaj “seni yalnızca sen olduğun için seviyorum ve önemsiyorum” mesajıdır. Sağlıklı bir benlik kavramı gelişimi doğumla başlar ve zaman içinde çocuğun zihninde kendisiyle ilgili çizdiği görünüm haline gelir. Çocuk dünyayla ilgili ilişkilerini düzenlerken zihnindeki görüntüsüne göre hareket eder. Benlik kavramının benimsenip onaylanması benlik saygısının oluşumunu sağlar. Benlik saygısı ise çocuğun fikirlerinin önemsendiği, dinlendiği ve desteklendiği bir ortamda filizlenip gelişir (Yavuzer, 2003; Yavuzer ve Demir, 2016; 44-45).

Yüz yüze ilişkilerin en güçlü ve en yoğun olduğu bir ortam olan ailede ana babalar çocuğun çeşitli özelliklerini ve davranışlarını şekillendirmede en etkili rolü olan kişilerdir. Her bireyin kendine özgü kişilik özellikleri, yaşama bakış açısı, sorunlara tepki gösterme ve diğer insanlarla ilişki kurma biçimi bulunmaktadır. Bu farklı özellikler temelinde her ana baba için geçerli olabilecek bir çocuk yetiştirme tutumundan bahsetmek mümkün değildir. Buna bağlı olarak ailelerin çocuklarını yetiştirirken kullandıkları disiplin yöntemleri de değişmektedir. Ana babaların çocuklarını yetiştirirken hangi tutum ve davranışları benimsedikleri çocuğun, psikolojik, bilişsel, sosyal ve duygusal gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır (Dönmezer, 1999: 53; Yavuzer ve Demir, 2016: 65-66). Bireylerin kişiliğini, ilişki biçimlerini ve psikolojik sağlığını etkileyen en önemli etkenlerden bir diğeri yaşamın ilk yıllarında ana baba ile kurulan ilişkinin doğası ve niteliğidir (Yavuzer ve Demir, 2016, 35).

Temel bakıcı konumundaki anne ile bebek arasında kurulan ilişkinin doğası ve niteliği bağlanma kavramı çerçevesinde ele alınmaktadır. Bağlanma kuramını geliştiren

Bowlby (1982) bağlanma kavramını, bireylerin kendileri için önemli gördükleri diğer kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağ olarak tanımlamaktadır.

Yaşamın erken dönemlerinde anne ile bebeği arasındaki ilişkilerle belirlenen ve süreklilik gösterdiği düşünülen bağlanma biçimleri ilerleyen dönemlerde kişinin kendisi ve diğer kişilerle ilişki kurma örüntüsünü şekillendiren bir etkiye sahiptir. Bireyin çocuklukta başka bir kişi ile yakın bir ilişki kurup kurmadığı ve bu ilişkinin destekleyici-koruyucu özellikler taşıyıp taşımadığı o bireyin hayatının her döneminde ve yakın ilişkilerinde etkili olmaktadır. Bağlanma kuramcılarına göre bağlanma şekilleri bebeklik döneminde güvenli veya güvensiz olarak bir defa belirlendikten sonra, yaşamın sonraki yıllarında pek fazla değişiklik göstermemektedir (Kesebir, Kavzaoğlu ve Üstündağ, 2011). Bireyin bağlanma biçimi kişilik gelişimi üzerinde de büyük önem taşımaktadır (Deniz, 2006).

Erken dönemden itibaren çocuğun ihtiyaçlarını düzenli bir şekilde karşılayan, ondan yakınlığını ve sevgisini esirgemeyen, destekleyici ana baba tutumlarının hakim olduğu ailelerin çocukları ile güvenli bağlanma geliştirdikleri gösterilmiştir (Sümer ve Güngör , 1999 a). Aynı araştırmada ergenlerin ebeveynleri ile bağlılık ilişkisi incelenmiş ailesine güvenli bağlanan ergenlerin arkadaşlarıyla ilişkileri daha başarılı, toplumsal olarak özyeterliklerini daha yüksek algıladıkları , benlik saygılarının daha yüksek olduğu ve bedensel olarak daha sağlıklı oldukları görülmüştür.

Ayberk (2011) 'in üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı bir araştırmada ana baba tutumlarının bağlanma stilleri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynini koruyucu olarak algılayan öğrencilerin, ebeveynini otoriter, demokratik, ilgisiz ve tutarsız algılayan öğrencilere göre daha saplantılı bir bağlanma stili geliştirdikleri görülmüştür.

Araştırmaların gösterdiği gibi, bireyin erken çocukluk yaşantıları, ana baba tutumları ve ana babaya bağlanma şekli benlik saygısının oluşmasında ve gelişmesinde, kişilerarası ilişkilerdeki tutum ve davranışlarında büyük öneme sahiptir. Erken dönemde ana babanın tutumları ve davranışları sonucu gelişen bağlanma biçimleri, bireyin sonraki yaşamında kendisiyle ve diğer kişilerle olan ilişkilerini etkileme gücüne sahip benlik saygısı düzeyinde etkilidir. Üniversite dönemi, gençlerin

yetişkinliğe adım attığı, mesleki yaşama hazırlandığı oldukça fazla öneme sahip bir dönemdir. Gençin kendiyile kurduğu ilişkinin düzeyi, kendini algılamaları ve değerlendirmeleri sonucu ulaştığı benlik saygısı düzeyi, üniversite döneminde yoğun ilişkilerin yaşandığı bir ortamda kişilerarası ilişkiler kurma ve geliştirmede son derece etkilidir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada ; üniversite öğrencilerinde algılanan ana baba tutumları ile bağlanma stillerinin benlik saygısını yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada ayrıca demografik değişkenlerle (yaş, ailenin aylık geliri , anne ve babanın öğrenim durumu , kaç kardeş olduğu, genel not ortalaması, fiziksel görünümünden memnuniyet düzeyi, ailenin ilgi düzeyi ve gelecekteki beklentilere ulaşmaya dair ümitlilik düzeyi) benlik saygısı arasında ilişki olup olmadığı incelenecektir. Benlik saygısı bakımından cinsiyetler (kadın ve erkek) arasında farklılık olup olmadığı araştırılacaktır.

Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, alan yazında farklı örneklem gruplarında çalışılmış olan benlik saygısı kavramının algılanan ana-baba tutumu ve bağlanma stilleri ile ilişkisinin üniversite öğrencileri örnekleminde birlikte incelenmesi bakımından önemlidir. İlgili literatür incelendiğinde benlik saygısı ile ilgili araştırmalar arasında benlik saygısı, algılanan ana-baba tutumu ve bağlanma stillerinin ele alındığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırmanın bu üç değişkeni birlikte incelemesi ve yapılacak diğer araştırmalara güncel bulgular sunması bakımından alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Problem Cümlesi

“Üniversite öğrencilerinde algılanan ana-baba tutumları ile bağlanma stilleri benlik saygısını yordamakta mıdır?” sorusu araştırmanın temel problemidir. Belirlenen amaçlar doğrultusunda araştırma kapsamında aşağıdaki problem durumlarına yanıt aranmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Alt Problemleri

Araştırmanın alt problemleri şunlardır:

1. Ele alınan demografik değişkenlerle (yaş, ailenin aylık geliri, anne ve baba öğrenim durumu , kardeş sayısı, genel not ortalaması, fiziksel görünümünden memnuniyet düzeyi, ailenin ilgi düzeyi ve gelecekteki beklentilere ulaşmaya dair ümitlilik düzeyi) benlik saygısı arasında ilişki var mıdır?
2. Benlik saygısı, anababa tutumları ve bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Cinsiyet değişkenine göre benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Cinsiyet değişkenine göre algılanan ana baba tutumu farklılaşmakta mıdır?
5. Bağlanma stilleri bakımından (güvenli bağlanma, saplantılı bağlanma, korkulu bağlanma, kayıtsız bağlanma) oluşturulan gruplar arasında algılanan ana baba tutumları ile benlik saygısı düzeyleri bakımından farklılık var mıdır?
6. Aile gelir düzeyine (düşük, orta, yüksek gelir) göre benlik saygısı düzeyleri farklılaşmakta mıdır?
7. Kendini içe dönük algılayan öğrenciler ile kendini dışadönük algılayan öğrenciler arasında benlik saygısı ve bağlanma stilleri bakımından bir farklılık var mıdır?
8. Üniversite öğrencilerinde yaş, aile gelir düzeyi, ana-baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, samimi olunan arkadaş sayısı, fiziksel görünümünden memnuniyet düzeyi, ailenin ilgi düzeyi, gelecekteki beklentilere ulaşmaya dair ümitlilik düzeyi, algılanan ana baba tutumları ve bağlanma stilleri benlik saygısını yordamakta mıdır

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırmadan elde edilen bulgular 2016-2017 akademik yılı Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bölümü öğrencileri ile sınırlıdır.

2. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özelliklerine ilişkin bilgiler “Kişisel Bilgi Formu”ndaki maddelerle sınırlıdır. Araştırmaya katılan öğrencilerin Benlik Saygısı, Algılanan Ana-Baba Tutumu ve Bağlanma Stillerine ilişkin elde edilen veriler kullanılan veri toplama araçlarının ölçtüğü özelliklerle sınırlıdır.

Sayıtlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin kendilerine yöneltilen “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği”, “Ana Baba Tutumları Ölçeği”, “İlişki Ölçekleri Anketi” ve “Kişisel Bilgi Formu” ndaki bilgileri gerçek, yansız, içtenlikle ve samimi bir şekilde cevapladıkları varsayılmıştır.

Tanımlar

Benlik Saygısı: Benlik saygısı bireyin kendisini değerlendirme ve yargılamaları sonucunda deneyimlediği olumlu tutum ve inançlardır (Özkan, 1994: 4).

Ana-Baba Tutumu: Ailelerin tutum, inanç ve davranışları, beklentileri doğrultusunda çocuklarını yetiştirdikleri duygusal bir ortamdır (Türkmen, 2011). Algılanan Ana-Baba Tutumu da anne ve babalarının çocuklarını büyütürken sergiledikleri tavırların çocuklar tarafından nasıl algılandığını ifade etmektedir. Ana babaların çocuk yetiştirirken başvurdukları davranış şekillerini (otoriter, koruyucu, demokratik, ilgisiz) anlatmaktadır (Akbaba, 1988).

Bağlanma : Bireylerin kendileri için önemli olan kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlardır (Bowlby, 1982) . Bağlanma, bebek ile bakım veren arasında gelişen kuvvetli ilişkilere dayanan, bebeğin annesine yakınlığını ve temasını içeren, annenin ise çocuğun gereksinimleriyle duyarlı olarak ilgilenmesiyle ortaya çıkan biyolojik temelli bir davranıştır (Yörükan, 2016: 122).

BÖLÜM 1: LİTERATÜR TARAMASI

Bu bölümde, araştırma probleminin değişkenleri benlik ve benlik saygısı, ana baba tutumları, bağlanma ve bağlanma stilleri kavramları ve bu kavramlarla ilgili kuramsal görüşler ile alan yazında bu konuyla ilgili yapılan araştırma bulgularına yer verilmiştir.

1.1. Benlik Kavramı Ve Benlik Saygısı

1.1.1. Benlik (Kendilik) Kavramı

Benlik, kişiyi başkalarından ayıran, yani kişiyi kendisi yapan duygu, düşünce ve davranışların örgütlenmiş bir bütünü olarak ifade edilmektedir (Yörükoğlu, 2012; 101). Köknel (1989)'e göre kişiliğin en önemli katmanı “ben” ya da “benlik”tir.

Rogers'a göre benlik, bireyin kendine dair algılarını belirleme şeklidir. Benlik bireyin öznel yanını yansıtır (Akt; Karahan ve Sardoğan, 2016: 104). Kulaksızoğlu (2015) benliği, bireyin kendisi ile ilgili algılamaları ve değerlendirmeleri şeklinde, Altıntaş (2015) da benlik kavramını, kişinin kendisini algılaması olarak tanımlamıştır.

Onur (2006) benlik kavramını, benliğe ilişkin algıların örgütlenmiş, bütünleşmiş tutarlı örüntüsü olarak tanımlamıştır. Ayrıca, benlik kavramının içinde benliğe ilişkin şimdiki görüşler olduğu gibi gelecekle ilgili olası değerlendirmelerin de olduğunu belirtmiştir.

Bireylerin benlik kavramı, öğrenme ve çevreyle ilişkiler yoluyla oluşur, olgunlaşma ve yeni öğrenmeler sonucu değişip gelişir (Kulaksızoğlu, 2015: 114).

Benlik, psikolojik açıdan bireyin çevresini algılaması, değerlendirmesi, yapılandırması ve tepkide bulunmasında en önemli dayanaktır. Benlik (kendilik) kişinin “algıladığı benliği”, diğerlerinin onu ne şekilde değerlendirdiklerine dair inanışlarını ifade eden “başkalarının gözündeki benliği” ve gelecek dönemde ulaşmayı hayal ettiği “ideal benliği” olmak üzere farklı boyutlarda ele alınmaktadır (Kulaksızoğlu, 2015: 113).

Benlik kavramı (self concept), kişinin kendisini nasıl gördüğünü ve kendisine nasıl değer verdiğini anlatan bir kavramdır (Yörükoğlu, 2012:101). Kulaksızoğlu (2015)'na göre, bireylerin birbirinden farklı tepkilerde bulunmaları farklı kişilik ve benliğe sahip olmalarından kaynaklanır. Benlik kavramının beğenilip beğenilmemesi ise benlik saygısı ile ilişkilidir.

1. 1. 2. Benlik Saygısı

Benlik saygısı, bireyin kendini değerli, olumlu, sevmeye ve beğenilmeye değer birisi olarak görmesi, kendini olduğu ve gördüğü gibi kabul etmeyi, özüne güvenmeyi sağlayan bir ruh hali olarak tanımlanmaktadır (Yörükoğlu, 2012: 105).

Benlik saygısı, benliğin duygusal yönünü yansıtmaktadır. Birey, kim olduğuyula ilgili belirli fikirlere sahiptir, bunun yanı sıra bireyin kim olduğuna ilişkin belirli duyguları da vardır. Böylece benlik saygısı bireyin benliği beğenme ve değerli bulma derecesini yansıtmaktadır (Adams, 1995).

Coopersmith benlik saygısının dört yönünü;

- Yeterlilik, kendini yeterli görme ve algılama.
- Doğruluk,
- Güçlü ve önemli olma, kabul edilirlilik; kendini kabul etme, önemli olduğunu düşünme ve bu sayede güçlü hissetme.
- Dikkat ve diğerlerini etkilemek şeklinde açıklamıştır.

Benlik saygısı alt boyutlarından her birinin doyurulmaması düşük benlik saygısına neden olmakta, yeterli derecede doyurulması ise yüksek benlik saygısı oluşumuna etki etmektedir. Benlik saygısı düzeyinin yüksek olması çoğunlukla “sağlıklı davranış” ile ilişkilidir. Bu durum, yüksek benlik saygısının düşük benlik saygısına oranla daha istenilir olması ve sosyal ve psikolojik olarak işlevsel olması ile ilgilidir (Altıntaş, 2015; 78).

Benlik saygısı, benlik imgesinin beğenilip benimsenmesi durumu ile ilişkilidir. Benlik saygısı, kişinin kendini değerlendirmesi ile ulaştığı benlik kavramının onaylanması sonucu oluşan beğeniyi yansıtmaktadır (Yörükoğlu, 2012; 105). Olumlu benlik saygısı, başkalarının tutumundan bağımsız olarak bireyin kendi benliğine karşı geliştirdiği olumlu bir tutumdur (Karahana ve Sardoğan, 2016: 107).

Benlik saygısı yüksek olan kişiler genel olarak hayatlarından memnun ve sosyal destek sistemleri güçlü kişilerdir. Kendi kontrollerini sağlarlar (otokontrol) ve performanslarını gerçekçi bir şekilde değerlendirebilirler. Ayrıca, eleştiriye karşı duyarlı bir yapıları vardır; eleştirildiklerinde direkt olarak savunmaya geçmezler. Beceri ve davranışları,

görünüşleri ve cinsellik ile ilgili kendilerine karşı olumlu bir tutum içinde oldukları ve çalıştıkları kurumlarda iyi bir performans sergiledikleri görülmektedir (Altıntaş, 2015).

Benlik saygısı düşük olan kişilerin ise hayatlarından genel olarak memnun olmadıkları, toplumsal destek sistemlerinin yetersiz ve dıştan denetimli oldukları görülmektedir. Eleştiriye karşı duyarlı olmadıkları gözlemlendiklerinde düşük bir performans sergiledikleri ve buldukları konumlarda pasif ya da sinirli olarak hareket ettikleri bilinmektedir. Ayrıca, övgüleri kabul etmekte zorlanmaktadırlar (Altıntaş, 2015).

Çetin (1985) benlik saygısının birçok değişkenle olan ilişkisini incelediği çalışmasında benlik kavramının değişkenliği ile benlik saygısı arasında olumlu ve anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Benlik saygısı yüksek düzeyde çıkan gençlerin benlik kavramlarının en az değişkenlik gösterdiği, insanlara güvenme ile benlik saygısı arasında güçlü bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Benlik saygısı yükseldikçe insanlara güvenin de arttığı, gençlerde depresyon belirtisi ile benlik saygısının yüksek düzeyde ve olumsuz ilişkili olduğu bulunmuştur. Depresyon belirtisi olmayan gençlerin çoğunun benlik saygılarının yüksek düzeyde olduğu ancak depresyon belirtileri arttıkça benlik saygısının azaldığı gösterilmiştir (Yörükoğlu, 2012; 109).

1. 1. 3. Benlik Saygısı Üzerinde Etkili Faktörler

Benlik (kendilik) , doğum sonrasında birkaç aylıktan itibaren gelişim göstermektedir. Bu gelişim süreci dinamik bir süreç olmakla birlikte yaşam boyu devam etmektedir. Bireyin çevreyle etkileşimi ve bunu algılayış şekli benlik gelişimi üzerinde olumlu ve olumsuz etkili olmaktadır. Benlik ve benlik saygısının gelişim sürecinde etkili olan önemli etmenlerden bazıları anne-baba eğitim düzeyi, cinsiyet, destekleyici sosyal ortam, ailenin sosyo-ekonomik durumu, bireyin fiziksel görünümünden memnuniyet düzeyidir. Konuyla ilgili alan yazın incelendiğinde benlik saygısını etkileyen değişkenlerden sık olarak ele alınanları cinsiyet, yaş, anne babanın eğitim düzeyi, ailenin sosyo-ekonomik seviyesi, bireyin kardeş sayısı, doğum sırası ve ailenin ilgi düzeyidir (Özkan, 1994; Öner Altıok ve ark, 2010; Duman, 2016)

Benlik saygısının cinsiyet faktöründen etkilendiği birçok araştırma bulgusunda gösterilmiştir. Öner Altıok ve arkadaşlarının (2010) benlik saygısı düzeyi ile ilişkili değişkenleri inceledikleri çalışmada, kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek

benlik saygısına sahip oldukları gösterilmiştir. Yüksekaya (1995)'nın üniversite öğrencilerinin benlik saygısını çeşitli değişkenler açısından incelediği çalışmada da, kız öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Konu ile ilgili yapılan araştırmalarda, cinsiyete göre benlik saygısı düzeyi incelendiğinde cinsiyetler arası farkın olmadığı da görülmüştür (Arıca, 1995; Arıca, 1999; Balat ve Akman Uyanık, 2004; Baybek ve Yavuz, 2005; Eriş ve İkiz, 2013; Gazioğlu, 2011; Gür, 1996; Özkan, 1994).

Jackson ve arkadaşlarının (2010) ve Aktaş (2011)'in liseli öğrenciler üzerinde yaptığı çalışmada da öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı saptanmıştır.

Diğer yandan erkeklerde benlik saygısı düzeyinin kadınlarda olduğundan daha yüksek olduğunu gösteren araştırmalar da vardır. Aktaş (2012)'in genç yetişkinler üzerinde yaptığı çalışmada erkeklerin benlik saygısı düzeylerinin kadınlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Taşgıt (2012)'in yaptığı araştırmada da erkek öğrencilerde benlik saygısı düzeyi kız öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.

Benlik saygısını etkileyen bir diğer etmen akademik başarıdır. Lian (2008)'in çalışmada akademik başarı ile benlik saygısı arasında ilişki olduğu, akademik bakımdan daha yüksek düzeydeki öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin de yüksek olduğu saptanmıştır. İnanç (1997)'in üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada akademik başarı ile benlik saygısı düzeyi arasında düşük ancak anlamlı bir ilişki olduğu, akademik başarısı yüksek olan öğrenciler ile akademik başarısı düşük olan öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Benlik saygısını etkileyen bir diğer etmen yaşır. Araştırmalar genel olarak yaşın artışıyla birlikte benlik saygısının da arttığını göstermektedir. Baybek ve Yavuz (2005)'un üniversite öğrencilerinde benlik saygısını inceledikleri çalışmada yaş ile birlikte benlik saygısı düzeyinin de arttığı, ancak yaş grupları arasında farklılığın olmadığı bulunmuştur. Saygılı, Kesecioğlu ve Kırıktaş (2014)'in çalışmada araştırmaya katılanların yaş gruplarına göre benlik saygısı puanları arasında anlamlı farklılıkların olduğu görülmüştür. 21-23 yaş grubundakilerin 27 ve üstü yaş grubundakilere göre benlik saygılarının daha düşük olduğu saptanmıştır. Başkara

(2012)'nin Üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada 20-25 yaş grubunda olan gençlerin benlik saygısı düzeylerinin 17-19 yaş grubundaki gençlere göre daha yüksek olduğu saptamıştır.

Diğer yandan yaş ile benlik saygısı arasında ilişki olmadığını gösteren bulgular da vardır. Akça (2012) 'nin genç yetişkinler üzerinde yaptığı çalışmada ise yaşın benlik saygısı düzeyini farklılaştırmadığı görülmüştür. Özkan (1994)'ın üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada da benlik saygısı ve yaş arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Küçük (2016)'ün üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada da benlik saygısı ile yaş arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Anne babaların eğitim düzeyleri de benlik saygısı üzerinde etkili olan etmenlerden biridir. Genel olarak anne ve babaların eğitim düzeylerinin artışıyla çocuklarının benlik saygısında olumlu etkiler görülmüştür. Özkan (1994)'ın 17-21 yaşları arasındaki üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmasında; benlik saygısının anne-baba eğitimi ile ilişkili olduğu, anne ve babanın eğitim düzeyi arttıkça üniversite öğrencilerinin benlik saygısı düzeyinin de arttığı saptanmıştır. Baybek ve Yavuz (2005)'un Muğla Üniversitesi öğrencilerinin benlik saygılarını incelediklerini çalışmada, anne eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin de arttığı görülmüştür.

Torucu (1990)'nun çalışmasında da anne ve babanın eğitim düzeyi arttıkça gençlere karşı tutum ve davranışlarının olumlu yönde gelişim gösterdiği, bu olumlu tutum ve davranışların da gençlerde benlik saygısını yükselttiği bulunmuştur. Güngör (1989)'ün araştırmasında anne ve babasının öğrenim düzeyi yüksek olan ergenlerin benlik saygılarının anne ve babasının öğrenim düzeyi düşük olan ergenlerden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Öte yandan Ceylan (2013)'in ergenler üzerinde yaptığı çalışmada anne-baba öğrenim durumunun ergenlerin benlik saygısı düzeyleri ortalamasında anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır. Benlik saygısı ile ilgili yapılan diğer bir araştırmada da lise öğrencilerinin benlik saygılarının anne-baba eğitim düzeyi ile anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür (Aktaş, 2011).

Benlik saygısını etkileyen bir diğer etmen ailenin sosyo-ekonomik düzeyidir. Özkan (1994)'ın çalışmasında benlik saygısının aile gelir düzeyinin artışıyla ilişkili olduğu, aile gelir düzeyi arttıkça üniversite öğrencilerinin benlik saygısının da arttığı

saptanmıştır. Güngör (1989)'ün lise öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada da ailenin gelir düzeyi yükseldikçe ergenlerin benlik saygısı (özsaygı) düzeylerinin de yükseldiği bulunmuştur. Aktaş (2011) lise öğrencilerinin benlik saygılarının ailenin gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaştığını saptamıştır. Aile gelir düzeyi yüksek olan lise öğrencilerinin benlik saygılarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Ceylan (2013)'ın ergenler üzerinde yaptığı çalışmada sosyo ekonomik düzeyi orta olarak algılayan ergenlerin benlik saygısı düzeylerinin sosyo-ekonomik düzeyi düşük algılayan ergenlere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. İkiz (2000)'in lise öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada sosyo-ekonomik seviye ve benlik saygısı puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu, sosyo-ekonomik seviyesi yüksek olan öğrencilerin benlik saygısı ortalamalarının da yüksek olduğu bulunmuştur.

Ancak aile gelir düzeyi ile benlik saygısı arasında ilişkinin olmadığı gösteren araştırma bulguları da mevcuttur. Küçük (2016)'ün üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada aile gelir düzeyinin benlik saygısı ile ilişkili olmadığı saptanmıştır. Gacar ve Yanlıç (2012)'in çalışmasında da aile gelir düzeyi ile benlik saygısı düzeyinin ilişkili olmadığı, aile gelir düzeyinin benlik saygısını etkilemediği görülmektedir.

Benlik gelişiminin en önemli süreci aile ortamında geçmektedir. Bu süreçte ana babalar kadar kardeşler de etkilidir. Ailede büyük ya da küçük çocuk olmak bireylerin ailedeki rolleri ve benlik gelişimi bakımından önemlidir. Bu kapsamda etkisi incelenen değişkenlerden birisi de doğum sırasındır.

Duman (2016)'ın çalışmasında bireyin ailede kaçınıcı çocuk olduğuyula benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu gösterilmiştir. İlk çocukların benlik saygısının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Aktaş (2011)' in çalışmasında ise benlik saygısı düzeyinin doğum sırasına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür.

Fiziksel görünümünden memnun olma düzeyi de benlik saygısını etkileyen etmenlerdendir. Seyhan (1994)'ın üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada fiziksel görünümünden memnuniyetin arttıkça benlik saygısı düzeyinde arttığı gösterilmiştir.

Aile ortamıyla ilgili ele alınan değişkenlerden bir diğeri ailenin ilgi düzeyidir. Benlik saygısını etkileyen bir etken olarak ailenin ilgisi Özkan (1994) tarafından araştırılmış, ailenin ilgisi arttıkça üniversite öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin de arttığı, ailenin ilgisi azaldıkça benlik saygısı düzeylerinin de azaldığı bulunmuştur. Ancak Seyhan Maşrabacı (1994)'nın yaptığı araştırmada ana-baba ilgisi ile benlik saygısı arasında ilişki bulunmamıştır

Gelecekte umutlu olma düzeyinin benlik saygısı düzeyini etkilediği konuyla ilgili yapılan çalışmalarda öne çıkmaktadır. Yüksekaya (1995)'nin çalışmasında geleceği hakkında umutsuz olduğunu belirten üniversite öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin, geleceği hakkında umutlu ve heyecanlı olduğunu düşünen üniversite öğrencilerine göre anlamlı düzeyde düşük olduğu saptanmıştır.

Öner Altıok ve arkadaşları (2010) yaptıkları çalışmada üniversite öğrencilerinin gelecekte umutlu olma ve yaşamından genel olarak memnun olma düzeylerinin benlik saygısına etkisini incelemiştir. Araştırma sonuçları gelecekte umutlu olan ve yaşamından genel olarak memnun olan öğrencilerin gelecekte umutlu olmayan ve yaşamından genel olarak memnun olmayan öğrencilere göre benlik saygılarının yüksek olduğu saptanmıştır.

1.1.4. Benlik ve Benlik Saygısına İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar

Benlik kavramını ele alan ilk kuramlardan biri Freud'un geliştirdiği Psikanalitik Kuramdır. Kuramda kişiliğin temel sistemi olarak ele alınan id, doğuştan gelen, psikolojik gizil güçleri içeren, ego ve süperego'nun çalışması için ruhsal enerjiyi sağlayan yapıdır. Kişiliğin gerçek dünyayla ilişkisini kuran, bilinçli yanını temsil eden ego, bireyi doyum sağlayacak davranışa yönelten yapı, süper ego ise çocuğa anababa tarafından aktarılan ve onların tutumlarıyla pekiştirilen toplumsal değerleri temsil eden kişiliğin ahlaki yapısıdır. Psikiyatrik düşüncenin temelini oluşturan kuram bireyin psikolojik dünyası ve benlik yapısına ilişkin katkı sağlamıştır (Gençtan, 2014).

Psikanalitik ekolden ayrılarak "Bireysel Psikoloji" ekolünü kuran Alfred Adler benliği kişilik bütünlüğü içinde incelemiştir (Geçtan, 2006). Adler (2016) benlik saygısını aşağılık duygusundan üstünlük duygusuna geçiş olarak tanımlamıştır. Zayıflık ve yetersizliği düşük benlik saygısına neden olan etmenler olarak ele aldığı kuramında

bireyin ailesi ve arkadaşları tarafından kabul edilip, desteklendiği ve cesaretlendirildiği takdirde mevcut eksiklikleri ile daha kolay baş etmeyi öğreneceğine ve böylece gelişen benlik saygısının, aşağılık duygusunu yenip bireysel gelişimi sağlayacağına işaret etmektedir.

Heinz Kohut ise “Benlik Psikolojisi” olarak adlandırıldığı kuramında insanın kendine verdiği değeri ve bütünlüğünü koruyabilmesi için çevre ile ilişkilerinin önemine değinmektedir. Özellikle yakın çevresindeki bireylerin güven verici ve destekleyici tutumlarının bireyin benliğinin gelişimi ve zenginleşmesi bakımından önemine değinmektedir (Gençtan, 2014: 113-115).

Erikson (2014) psikososyal gelişim kuramında bireyin psikolojik gelişimini, yaşamın çeşitli dönemlerinde kurdukları sosyal ilişkilere dayandırmaktadır. Erikson insanların sekiz psikososyal gelişim evresinden geçtiğini, benlik saygısının temellerinin ilk dönem olan temel güvene karşı güvensizlik evresinde atıldığını, bu dönemde kazanılan güven ve iyimserlik duygularının önemli olduğunu belirtmiştir. İkinci dönem olan özerkliğe karşı kuşku ve utanç evresinde öz denetim ve yeterlilik duygusunun gelişmesi önem kazanmaktadır. Böylece birey karar verebilme gücünü kendi davranışlarını çevreye kabul ettirebilme ve çevresini kendi davranışlarıyla kontrol altına alma gibi yeterlilik duygusunu geliştirerek benlik saygısını yükseltebilmektedir. Girişimciliğe karşı suçluluk üçüncü dönemdir. Bu dönemde beklenen sonuç çocuğun bir etkinliği başlatabilme yeteneğinin gelişmesidir. Böylece çocuk, ana babasının koyduğu sınırlar çerçevesinde neyin yapılacağını neyin yapılmayacağını öğrenir ve buna göre girişkenlik duygusunu geliştirir. Bu dönemde ana babanın olumlu ve destekleyici tutumları çocuğun benlik saygısını yükseltir. Başarıya karşı aşağılık duygusu dördüncü evredir. Bu evrede çocuktan beklenen sosyal ve fiziksel becerilerde yetkinliğin kazanılmasıdır. Bu gelişim evresinde uygun çevresel koşullar sağlanmasıyla çocuğun benlik saygısını olumlu etkileyen başarılı olma duygusu gelişir. Beşinci evre kimlik karmaşasına karşı kimlik kazanmadır. Bu evrede ergenden beklenen benlik imgesinin gelişmesidir. Kimlik kazanmada başarılı olanların, kendine güven ve cinsel açıdan kendi rolünü kazanma, belli bir ideolojiye sahip olma ve yaşamı anlamlı bulma gibi kazanımları ön plana çıkmaktadır. Böylece birey ne olduğu ya da ne olmadığı ya da neleri yapıp neleri yapamayacağına dair benlik saygısı üzerinde etkili olan benlik algısı geliştirir. Altıncı evre yakınlık kurmaya karşı soyutlanmadır. Genç yetişkinlik olarak adlandırılan bu

evrede birey için önemli ilişkiler ön plandadır. Bireyden arkadaş ilişkilerinde, cinsellikte ve rekabette partnerleriyle işbirliği içinde hareket etmesi beklenmektedir. Bu evrede temel kazanım olarak sevgi ön plana çıkmaktadır. Kimlik kazanım sürecini başarılı bir şekilde tamamlayan, benlik saygısını geliştiren bireyin bu evrede herhangi bir sorun yaşadığında ya da tehdit veya tehlike arz eden durumlarla karşılaştığında benlik saygısında olumsuz anlamda bir değişim olmayacaktır. Genç yetişkinlik dönemi aynı zamanda bireylerin üniversite öğreniminin bir kısmını da kapsayan bir dönemdir. İlk beş evrenin benlik gelişimi ve benlik saygısı açısından, kriz dönemlerinin başarı ile atlatılması, altıncı evre olan genç yetişkinlikte büyük ölçüde etkili olmaktadır. Bireyin yakınlık kurmada ve sosyal ilişkiler konusunda kendine güvenen, benlik saygısı yüksek bir davranış örüntüsü göstermesi gerekmektedir. Bu süreçte sosyal çevreden ve toplumdan izole olmuş, kimlik gelişimini başarılı sürdürmemiş bireylerin benlik saygısı düzeyleri de düşük olmaktadır.

“Hümanist Psikoloji Akımı”nın öncüsü olan Carl Rogers’ın geliştirdiği kişilik kuramında benlik, benlik kavramı, olumlu benlik saygısı, olumlu saygı ve kendini gerçekleştirme gibi kavramların önemli bir yeri bulunmaktadır. Rogers’a göre benlik bireyin kendine ilişkin algılamaları, yani bireyin kendi kişiliğine dair düşüncelerinin toplamı ve kendini değerlendirme şeklidir. Rogers benlik kavramının, daha çok başkalarının birey hakkındaki görüşlerini yansıttığını ifade etmiştir. Çünkü birey kendini değerlendirirken çevreden edindiği normları kullanmaktadır. Bireyin kendi öznel yaşantıları birleşerek benlik algısını oluşturmaktadır. Kişinin deneyimlerinin bir kısmı benliğiyle ilgili algılanmakta, bazı yaşantılara ise değer verilmemektedir. Önem verilmeyen bazı yaşantılar benlikle ilgili algılanmamaktadır. Benlik yapısı ile uyumsuzluk içinde olan bazı yaşantılar yadsınmakta, çarpıtılmakta birey tarafından tehdit olarak algılanmaktadır. Birey bazı olayları çarpıtarak algıladığındaveya kabullenemediğinde gerçekte yaşadıkları ile kişiliği arasında uyumsuzluklar meydana gelmektedir. Kuramda psikolojik sorunların kaynağını da bu yaşantı ve kişilik arasındaki uyumsuzluk olarak belirtilmiştir. Bu kurama göre psikolojik sağlığın temelini benlik yapısı ile yaşantıların bağdaşımı oluşturmaktadır. Rogers’a göre ideal benlik, bireyin kendisi için en yüksek değer biçtiği, en çok sahip olmak istediği benlik kavramıdır. Gerçek benlik ile ideal benlik arasında önemli farklılıklar yok ise bireyin

kendi benliğine karşı tutumu da olumlu olacaktır (Karahan ve Sardoğan, 2016: 104-105).

1.2. Ana Baba Tutumları

Çevrenin kişilik gelişimine etkisi ve önemi psikolojinin en eski ve en önemli çalışma alanlarından biri olmuştur. Bireyin gelişiminde ilk ve en önemli çevresel ortam ailedir. Birey olmanın başlangıç aşamasında ana babaların büyük etkisi vardır. Toplumsal, kültürel ve geleneksel değerler ailede çocuklara aktarılır. Ana babalar ailede sosyalleşme olgusunun temelini oluşturan kişilerdir. Çocuğun zihinsel, duygusal, davranışsal gelişiminde ve kişiliğinin oluşmasında ana babalar etkili olan kişilerdir (Dönmezer, 1999: 52)

Aile yüz yüze ilişkinin en güçlü olduğu ve en yoğun yaşandığı yerdir. Bu nedenle ailedeki disiplin anlayışı ve ana baba tutumları, çocuğun psiko-sosyal ve özellikle duygusal gelişimini önemli ölçüde etkilemektedir. Bebeklikten itibaren anne babası ile ilişkilerinin güvenli olması onun ileriki yıllarda toplumsal çevre ile oluşturacağı ilişkilere temel oluşturur. İleriki yaşantısında kişinin denge ve uyum içinde bir kişiliğe sahip olması, içinde büyüdüğü aile atmosferine bağlı görünmektedir. Diğer bir ifadeyle ana babanın tutum ve davranışları çocukların vicdan ve ahlak gelişimini uyumlu-uyumsuz, etken-edilgen, bağımlı-özerk (bağımsız), içedönük-dışadönük bir kişilik oluşumunu büyük ölçüde etkilemektedir (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2012; 65, Dönmezer, 1999;53).

Ailenin çocuğa karşı tutum ve davranışları bir ebeveynden diğerine farklılıklar gösterebilir. Ana babanın deneyimleri, davranış ve tutumları çocuğun davranışlarını ve karakterini etkilemektedir. Ana babanın tutum ve davranışları gelişmekte olan çocuğa rol model oluşturacağı için, çocuğun kişiliği üzerinde etkili olmaktadır. Çocuk özdeşim modellerinden edindiğini benzer şekillerde dışa vurmaktadır (Kulaksızoğlu 2015; Dönmezer, 1999; Yavuzer, 2016). Aile ortamının sıcaklığı ve çocuğun bağımsızlık duygusunu destekleyici, kabul edici ilişkiler olumlu benlik gelişimine yol açmaktadır (Gander ve Gardiner, 2001).

Ana babaların çocuklarına karşı tutumları araştırmacılar tarafından çeşitli şekillerde sınıflandırılmıştır. Baumrind'in ana babalık stilleri sınıflandırması çocuk yetiştirme

konusunda araştırmacılar tarafından bilinen ve kullanılan en yaygın modeldir. Bu sınıflandırmada ana baba tutumları yakınlık- bakım verme, kabul- sorumluluk olmak üzere iki temel boyuttan oluşur. Bu iki boyutta sergilenen davranışlar çocuğa karşı kullanma şekline göre değişik sonuçları beraberinde getirmektedir. Birinci boyutta ana babanın çocuğuyla duygu ve heyecanlarını paylaşması, ona yakınlık göstermesi ve onunla empati kurabilmesi şeklindeki davranışlar temeldir. Ancak ana babanın tutum ve davranışları mesafeli, soğuk ve ihmalkar da olabilmektedir. İkinci boyutta ana babanın çocuktan beklentisi, müdahale edici tutumu ve kontrolcülüğü şeklinde sergilenen tutum ve davranışlar ön plandadır. Birinci boyutta olduğu gibi ikinci boyuttaki ana baba tutum ve davranışlarının iki farklı sonucu ortaya çıkarabileceği ifade edilmektedir. Ana babanın tutum ve davranışı olumlu yönde ise çocuğa karşı empati duyma, ondan gelişim dönemine uygun beklenti içinde olma, duygusal ilişkiler kurma gibi eğilimler söz konusudur. Olumsuz sonuçlar doğuran eğilimler ise çocuğa ceza verilmesi, müdahaleci tutumlar sergilenmesi, beklentilerin yüksek tutulması gibi tutum ve davranışlardır (Kaya, 2010).

Baumrind yaptığı gözlemler ve laboratuvar çalışmalarında çocuk ile ana baba ilişkisini incelemiştir. Ana baba stilleriyle ilgili olarak dört boyut belirlemiştir. Bu dört boyut; anababa denetimi , anababa - çocuk iletişiminde açık olma, olgunluk beklentisi ve bakım / destek biçimindedir. Baumrind bu dört boyutun özelliklerine göre ana babalık stili olarak üç temel stil belirlemiştir: Otoriter, izin verici ve demokratik. Kontrolcü ve beklenti düzeyi yüksek, iletişime açık olmayan bakım verme konusunda yetersiz olan ana babalar otoriter tutuma, tüm boyutlardaki özelliklerin yüksek düzeyde olması demokratik tutuma, kontrolcü, gelişim dönemine göre çocuğundan beklentisi düşük, iletişime açıklık ve bakım verme konusunda yüksek davranışlar sergileyen ana babaları ise izin verici olarak nitelendirmiştir (Yılmaz, 2000). Baumrind' in üç ana babalık stili Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Baumrind'in Ana Baba Tutumu Sınıflandırması

	KONTROL		AÇIK İLETİŞİM		OLGUNLUK BEKLENTİSİ		BAKIM VERME	
	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük
OTORİTER	X			X	X			X
DEMOKRATİK	X		X		X		X	
İZİN VERİCİ		X	X			X	X	

Kaynak: Baumrind, D. (1966). The effects of authoritative parental control on child behaviors. *Child Development*, 37, 887- 907.

Maccoby ve Martin (1983), ana baba biçimlerini oluştururken Baumrind'in ebeveyn stillerini, iki boyut açısından ele almışlardır. Bu iki boyutun (duyarlılık-ilgi, kontrol-denetim) kesiştiği noktada dört tür ana baba biçimi oluşturmuşlardır (Yılmaz, 2000).

Maccoby ve Martin ana babalık tarzı modelinde iki temel boyuttaki tutum ve davranışlar dikkate alınmıştır. Denetim boyutu (talepkarlık düzeyi) ve ilgi boyutu (duyarlılık düzeyi). Denetim boyutunun bir tarafında yüksek denetim varken diğer tarafında düşük ve gevşek bir denetim bulunur. Diğer bir ifade ile denetim boyutu düzeyi yüksek stile sahip ana babalar çocuklarına karşı kontrolcüdürler bununla birlikte çocuklarından beklentileri yüksektir ve bu stilde yetişen çocukların hayatlarında belirgin kurallar ve sınırlar vardır. Bunun tersi uygulandığında ise ana babaların çocuklarına herhangi bir kural ve sınır koymayarak, çocuklarından herhangi bir beklenti içinde olmadıkları dikkat çekmektedir. Ana babaların çocuğun davranışlarına karşı ne düzeyde duyarlı, ilgili ve hoşgörülü oldukları ilgi boyutunu belirlemektedir. Ana babalar çocuğuna karşı ilgili, duyarlı, hoşgörülü ve sıcak davranışlar sergileyebilmekle birlikte tam tersi ilgisiz, hoşgörüsüz, duyarsız, soğuk ve ihmalkar davranışlar da sergileyebilmektedir.

Maccoby ve Martin'in sınıflandırmasında ilgi ve denetim boyutundaki davranışların düzeyine (yüksek düzeyde ya da düşük düzeyde olması) bağlı olarak dört ana babalık stili belirlenmiştir. Bu stiller; yetkeci ana babalık, yetkili ana babalık, izin verici ana babalık ve ilgisiz ana babalıktır (Akt: Yavuzer ve Demir, 2016; 66-70).

Dörtlü ana babalık stilleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Maccoby ve Martin ‘in iki boyutlu bakış açısı modeli

Duyarlılık/ İlgi

		Yüksek	Düşük
	Yüksek	Demokratik	Otoriter
Talepkarlık/ Kontrol	Düşük	İzin verici/ Müsamahakar	İzin verici/ İhmalkar

Kaynak: Maccoby, E. E. ve Martin, J. A. (1983). *Socialization in the Context of the Family: Parent-Child Interaction*. (Ed. P.H.Mussen ve E.M.Hetherington), Handbook of Child Psychology: Socialization, Personality, and Social Development. New York: Wiley.

Yavuzer (2016) ana baba tutumlarını baskıcı ve yetkeci , gevşek , dengesiz - kararsız, ilgisiz - kayıtsız , güven veren , destekleyici - hoşgörülü tutum olarak altı grupta; Kulaksızoğlu (2015) eşitlikçi ve demokratik , aşırı koruyucu ve müdahaleci, aşırı otoriter ve baskıcı anababa tutumu şeklinde üç grupta; Dönmezer (1999) ise otoriter (baskıcı) tutum, aşırı koruyucu tutum, aşırı hoşgörülü tutum, dengesiz ve kararsız tutum, ilgisiz tutum ve demokratik tutum olarak ele almıştır. Yörükoğlu (2012) ise ana babaların çocuğa yönelik tutumlarını çok seven kollayan gevşek disiplinli aile, sıkı disiplinli sevecen aile, baskıcı-itici-sevgisiz aile, sevgisi yetersiz disiplinli gevşek aile, seven-benimseyen-demokratik aile olarak incelemiştir. Bu araştırmada ana baba tutumları demokratik, otoriter (yetkeci) ve koruyucu-istekçi olmak üzere üç boyutta ele alınmıştır.

Ana babaların çocuklarına yönelik tutumları araştırmacılar tarafından çeşitli şekillerde sınıflandırılmakla birlikte ana baba tutumlarının içeriği konusunda görüş birliğinde oldukları görülmektedir. İzleyen alt bölümlerde demokratik ana baba tutumu, otoriter (baskıcı) ana baba tutumu, koruyucu-müdahaleci ana baba tutumu, araştırmada ele alınan belli başlı ana baba tutumları olması sebebiyle ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

1. 2. 1. Demokratik AnaBaba Tutumu

Anababa ve ocuk arasında saygı, sevgi ve kabulün olduğu ana baba tutumudur. Çocuklar da her birey gibi kabul edilmeyi ve onaylanmayı isterler. Aile yaşantısı çocuğa kendi benliğini inşaa etme özgürlüğü veriyorsa çocuklar sağlıklı bir şekilde olgunlaşma yolunda gelişim göstermektedirler. Çocuklara söz hakkı tanınan demokratik tutumda aile içinde olumlu iletişim kurma, birlikte şakalaşma ve eğlenme olduğu gibi herkesin uyacağı kurallar da bellidir. Bu kurallar herkesin benimsemesi sonucu oluşturulmuştur; dayak ya da baskı gibi cezalandırma söz konusu değildir (Yavuzer, 2016; Yörükoğlu, 2012).

Ana babalar çocuğun isteklerine doğrudan karşı ıkılmazlar ona sorular yönelterek, düşünmesini sağlayarak doğru yolu bulmasında ona rehberlik etmektedirler. Çocuğun arkadaşlarıyla vakit geçirmesine, eğlenmesine kabul edilebilir ölülerde izin verilirken, sosyal ve sportif faaliyetlere katılması da desteklenmektedir. Anababanın kabul edilebilirlik düzeyi hoşgörülü olması çocukta güvenli, yaratıcı ve sosyal bir kişilik yapısı gelişmesinde etkili görünmektedir. Bu tutumda ailenin davranışlar için koyduğu sınırlar açık ve nettir. Belirlenen hudutlar dahilinde çocuklar zgr davranabilirler. Çocuğun kararlar alınmasına etkisi vardır. ocuk düşünce ve duygularını ifade ettiğinde ana baba saygı ile karşılar ve ocuk sevgi-teşvik görür, yetişkinler tarafından dinlendiğini düşünür ve saygı gördüğünü hisseder. Güven verici, destekleyici, hoşgörülü ana baba tutumunun hakim olduğu aile ortamında ocuk girişim yeteneğine sahip, özgüveni ve benlik saygısı yüksek bir birey olarak yetişmektedir. Kendi kararlarını etkin olarak verebilen ve sorumluluk bilinci gelişmiş bireyler böyle ailelerde yetişmektedirler (Yavuzer, 2016; Yörükoğlu, 2012).

Demokratik tutumu benimseyen ana babalar her çocuğun kendine özgü bir gelişim kapasitesi olduğunun bilincindedirler. Çocukların özgürce gelişmesine, onların

yeteneklerinin ortaya çıkmasına ve kendilerini gerçekleştirmelerine uygun ortamlar hazırlarlar (Sezer ve Oğuz, 2010).

Demokratik tutumla yetiştirilmiş çocukların temel güven duyguları gelişmiş, düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilen, girişimci, sorumluluk bilinci olan, kendisine ve başkalarına saygılı, gelişime açık, kendisini gerçekleştirme ve yaratıcı düşünceler üretmeye hevesli bireyler olduğu ifade edilmektedir (Kulaksızoğlu, 2015; 119).

Ceral ve Dağ (2005)'in ergenler üzerinde yaptıkları bir çalışmada benlik saygısı ile ana baba tutumları arasındaki ilişkiler incelenmiş, ana babasını demokratik belirten ergenlerde benlik saygısı düzeyi anababalarını yetkeci belirtenlerden daha yüksek düzeyde tespit edilmiştir.

Sezer ve Oğuz (2010)'un çalışmasında ana babasını orta ve yüksek düzeyde demokratik olarak algılayan öğrencilerin kendini değerlendirmeleri, ana babasını düşük düzeyde demokratik olarak algılayan öğrencilerden anlamlı olarak daha olumlu bulunmuştur...

1.2.2. Koruyucu-İstekçi AnaBaba Tutumu

Ana babanın aşırı koruyucu olması, çocuğu gereğinden fazla kontrol etmesi ve özen göstermesi anlamına gelmektedir.

Koruyucu-istekçi tutumun hakim olduğu ailelerde çocuğa yoğun bir ilgi gösterilmektedir. Çocuğun özünü gerçekleştirmesine imkan verilmemekte ve ana baba tarafından çocuğa sıkı bir dış denetim uygulanmaktadır (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2012: 71).

Koruyucu tutum sergileyen ana babalar çocuklarının yerine düşünüp hareket ettiklerinden, çocukların hayatları hakkında karar vermiş olurlar. Bu ebeveynler çocukları yetişkin olsalar dahi bu durumu görmezden gelip koruyucu tutumlarından taviz vermemeye çalışırlar. Koruyucu tutum sergileyen ebeveynler çocuklarına iyilik yaptıklarını düşünseler de bu tutumlarından dolayı çocuklarında oluşabilecek olumsuz duygulara neden olabileceklerini düşünemezler.

Koruyucu-istekçi tutum sergileyen ana babalar, bazen çocuğun isteklerine rağmen çocuk adına kararlar alır ve kendilerinin buna hakkı olduğunu savunurlar. Bu tür davranış içinde olan ana babaya göre anne ve babalar, çocuk için her türlü fedakarlığı yapmalıdırlar, çocuk ise onlara şükran duymalıdır.

En sık rastlanan ana baba tutumlarından biri olan koruyucu tutum; çocuğun diğer kişilere aşırı bağımlı, özgüveni düşük, duygusal olarak kırılabilir bir birey olmasına neden olabilmektedir. Bu bağımlılık durumu çocuğun tüm yaşamı boyunca etkili olabileceği gibi, birey yetişkinlikte de aynı koruyucu tutumu eşinden bekleyebilmektedir (Yavuzer, 2016)

Bu tutumla yetişen bireyler karar verme stratejileri geliştirememekte ve zamanla sosyal ortamlarda ya da yakın ilişkilerinde değersizlik ve eksiklik duygusu hissedebilmektedirler (Ayberk, 2011).

Bu tutumla yetiştirilen çocukların yeterince girişimci olmadıkları, bağımsız davranmadıkları, ileriki yaşantılarında da koruyucu bir kişi aradıkları dikkat çekmektedir (Kulaksızoğlu, 2015; 120).

Ülkemizde yapılan araştırma sonuçlarına göre annelerin çocuk yetiştirmede aşırı koruyucu bir tutum sergiledikleri saptanmış, bu durumun da çocuğun kişilik gelişimini olumsuz etkilediği görülmüştür. Aşırı koruyucu ana baba tutumuyla yetişen çocuklarda çoğunlukla davranış bozukluklarına rastlanmaktadır (Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu, 2005;s.34)

Sezer ve Oğuz (2010)'un üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada, ana babasını düşük düzeyde koruyucu-istekçi olarak algılayan öğrencilerin, ana babasını orta ve yüksek düzeyde koruyucu-istekçi olarak algılayan öğrencilere göre kendilerini daha olumlu değerlendirdikleri bulunmuştur. Araştırmada öğrencilerin algılanan koruyucu-istekçi tutum puanları arttıkça kendilerini olumlu değerlendirme düzeylerinin azaldığı saptanmıştır.

1.2.3. Otoriter-Baskıcı Ana Baba Tutumu

Çocuğu sürekli olarak kontrol altında tutan ve çocuğun kurallara sıkı sıkıya uymasının beklendiği ana baba tutumudur. Çocuk kurallara uymazsa ceza verilir. Böylece çocuk, ana babaya boyun eğmek zorunda kalır (Yörükoğlu, 2012).

Otoriter ve baskıcı tutumda, disiplin sağlamak için genellikle cezaya başvurulur. Verilen ceza ile suç orantısı dengesiz olabilmektedir. Bazen cezanın aşırıya kaçtığı da

görülebilmektedir. Dövme, azarlama, bağırma, korkutma, kınama, bağırma ve ayıplama en sık rastlanan ceza tekniklerindedir (Tuncer, 1980).

Otoriter tutumun hakim olduğu ailelerde yetişen çocukların duygu ve düşünceleri daha çok bastırılmakta ve bu ailelerde yetişen gençlerde, öfke ve kızgınlık duyguları açık bir şekilde ifade edilmemektedir. Çocuk ve ergenlerde fiziksel ceza ve öfkenin baskılanması onlarda edilgen saldırganlığa neden olmakta, bu saldırganlık duyguları daha zayıf bireylere yöneltilebilmektedir. Aile içinde fiziksel cezalandırmaların var olduğu ailedeki üyeler arasında sevgi bağları azalmakta, aile içi ilişkilerinde korku , öfke hakim olmaktadır (Kulaksızoğlu, 2015).

Ceral ve Dağ (2005)'in ergenlerle yaptıkları bir araştırmada ana baba tutumları farklı olan ergenlerin benlik saygısı düzeyleri karşılaştırılmış, ana babasını otoriter algılayan gençlerin benlik saygısı diğerlerinden daha düşük düzeyde saptanmıştır.

Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada, ana babasını düşük düzeyde otoriter algılayan öğrencilerin, ana babasını orta ve yüksek düzeyde otoriter olarak algılayan öğrencilere göre kendilerini olumlu değerlendirme düzeylerinin anlamlı olarak yüksek olduğu saptanmıştır (Sezer ve Oğuz, 2010).

Tunç (2002)'un lise öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada ana babasını otoriter olarak algılayan öğrencilerin düşük benlik saygısı düzeyine sahip oldukları bulunmuştur.

Ceylan (2013)'in ergenler üzerinde yaptığı araştırmada otoriter ana baba tutumuna sahip olan ergenlerin benlik saygısı düzeyi ortalamasının diğer gruplardan anlamlı olarak düşük olduğu saptanmıştır.

1.2.4. Ana Baba Tutumları ve Benlik Saygısı İlişkisi

Anababanın ve aile içindeki diğer bireylerin çocukla etkileşimleri, çocuğun aile içindeki konumunu belirlemektedir. Ana baba tutumları çocuğun kişiliğin şekillendirmesinde, kişiliğin olumlu ya da olumsuz gelişiminde büyük etkindir. Ana-babanın olumlu yapıcı davranışı çocukta sağlam bir kişiliğin oluşmasına etki ederken olumsuz, sert, yıkıcı davranışları ruhsal olarak sıkıntılı bir kişilik oluşumuna neden olmaktadır. Araştırmalara göre hoşgörülü ve demokratik ailelerde yetişen çocuklar, arkadaş ilişkilerinde daha etkin, daha girişken, daha yaratıcı fikirler ileri sürebilen, rahatça kendini ifade edebilen çocuklardır. Buna karşın sıkı bir denetim altında, farklı tutum ve

davranışlarla yetiştirilen çocuklarda, karşı gelme, saldırganlık gibi yollarla kendilerini kabul ettirme durumu ortaya çıkabilmekte; bu bireyler kendilerini ifade etmekte zorluk çekmektedirler (Yavuzer, 1990).

Benlik saygısı da aile ortamında çok küçük yaşlardan itibaren oluşmaya başlamakta ve bireyin artan yaşı ile birlikte çok boyutlu olarak gelişim göstermektedir. Bireyin hayatındaki yetişkinlerin ve ana baba tutumlarının bireyin benlik saygısı ile yakından bir ilişkisi vardır (Huurre, Kamulairn ve Aro, 1999).

Aktaş (2011) ana baba tutumları ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi adlı çalışmasında; lise öğrencilerinin algıladıkları ana baba tutumlarıyla benlik saygısı arasında ilişki olduğunu; algılanan demokratik tutum puanı arttıkça öğrencilerin benlik saygılarının da arttığını, algılanan koruyucu ve istekçi tutum puanları arttıkça öğrencilerin benlik saygılarının da azaldığını bulgulamıştır.

Çocuğun benlik saygısının yüksek veya düşük oluşunda ana-babanın tutum ve davranışlarının sağlıklı, gerektiği gibi, diğer bir ifade ile sıcak, sevgi dolu ve değer verici olmasının önemi büyüktür. Çünkü çocukluk dönemi ana baba ile en yoğun ilişkilerin yaşandığı dönemdir. Çocuk bu dönemde ana-babasının sevgisini, kendisine değer verip vermemesini değerlendirir ve kendisi hakkında bir yargıya ulaşır. Kişinin kendini değerlendirmesi sonucu ulaştığı benlik kavramını olumlu değerlendirmesi benlik saygısını artırmaktadır (Yörükoğlu,2012).

Benlik saygısını etkileyen faktörler ile ilgili yapılan çalışmalar ailenin rolü üzerinde durmuş ve ergenlerin benlik saygısı düzeylerinin önemli oranda ailenin ilgisine bağlı olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bununla birlikte benlik saygısının en çok aile yaşamından etkilendiğini belirtmişlerdir (Coopersmith, 1967).

Ana babalar genelde farkında olmadan, çocuklarının benlik saygılarını düşürücü davranışlarda bulunabilmektedirler. Bilinçsizce sergilenen bu tutum ve davranışların olumsuz olması durumunda çocukların benlik saygısında bir düşüş görülmektedir. Bu davranışlar soğuk, reddedici ve takdir etmeyen şekilde, hoş olmayan davranışlardır (Critelli,1987). Bu süreçte demokratik ana baba tutumu benlik saygısını olumlu yönde etkilerken ilgisiz ana baba tutumları benlik saygısını olumsuz yönde etkilemektedir (Huurre, Kamulairn ve Aro, 1999).

Bu süreçte otoriter ve koruyucu ana baba tutumlarının benlik saygısını olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Benlik saygısı ile ana-baba tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmada benlik saygısı yüksek olan öğrencilerin ana babalarını demokratik algıladıkları, düşük benlik saygısına sahip öğrencilerin ise ana babalarını otoriter algıladıkları görülmüştür. Duru (1995)'nin bu çalışması benlik saygısı ile algılanan ana-baba tutumları arasında anlamlı ilişkinin olduğunu göstermiştir.

Ünüvar (2007)'ın Algılanan ana baba tutumları ile kendine saygı düzeyi arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmasında da, lise öğrencilerinin algıladıkları ana baba tutumlarının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır.

Cinsiyet değişkeninin algılanan anne baba tutumlarında etkili olduğu ve kız öğrencilerin ana baba tutumlarını erkek öğrencilere göre daha demokratik algıladıkları, erkek öğrencilerin ana baba tutumlarını kızlara göre daha otoriter algıladıkları saptanmıştır (Aktaş, 2011).

Kuzgun (1972) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı bir çalışmada, demokratik, otoriter ve ilgisiz ana-baba tutumlarının, bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisini araştırmıştır. Demokratik ana-baba tutumunun bireyin kendini gerçekleştirme için en uygun ortamı oluştururken, otoriter ana baba tutumunun bireyin kendini gerçekleştirme düzeyini olumsuz yönde etkilediğini saptamıştır. Torucu (1990) 'nın yaptığı çalışmada benlik saygısı yüksek olan öğrencilerin babalarının tutumlarını demokratik tutum olarak algıladıkları bulunmuştur.

Arıcak (1999), üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada ana baba tutumlarının benlik saygısına etkisini incelemiştir. Demokratik tutumla yetiştiklerini düşünen gençlerin, baskıcı-otoriter, aşırı koruyucu ve tutarsız ana baba tutumları ile yetiştirildiklerini düşünen gençlere göre daha yüksek benlik saygılarının olduğu saptanmıştır.

Ailelerini demokratik algılayan öğrenciler aile içerisinde yetiştirilirken kendilerini, duygu ve düşüncelerini daha iyi ifade etme şansına sahip olup, insanlara karşı güven

ilişkisi geliştirmekte ve sosyal çevrede büyük olasılıkla daha kolay ve sağlıklı bir arkadaş ilişkisi geliştirip kendilerini daha az yalnız hissetmektedirler. Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada, ailelerini eşitlikçi demokratik algılayan öğrencilerin yalnızlık puanlarının anlamlı bir şekilde diğer ana baba tutumlarına sahip öğrencilerin (baskıcı/otoriter, tutarsız, koruyucu) yalnızlık puanlarından düşük olduğu gözlemlenmiştir (Çeçen (2008)).

Üniversite öğrencilerinin benlik saygılarını inceleyen diğer bir araştırmada ana babalarını demokratik olarak algılayan üniversite öğrencilerinin benlik saygılarının olumlu yönde gelişim gösterdiği, ilgisiz tutumun hakim olduğu ailelerde ise çocuğa değer verilmeme ve sevilmemeye duyguları sonucu çocuğun kendini değersiz hissettiği ve benlik saygısının da olumsuz yönde etkilendiği bulunmuştur (Baybek ve Yavuz, 2005).

Haktanır ve Baran (1998)'in çalışmasında, gençlerde anababa algısı ile öz-saygı düzeyi ilişkili bulunmuş ; demokratik anababa tutumunun gencin benlik saygısını yükseltirken, otoriter ve ilgisiz tutumun benlik saygısını düşürdüğu görülmüştür.

Araştırmalar sonucunda alanyazında genel olarak ana baba tutumları ve benlik saygısı arasında ilişkinin olduğu, algılanan demokratik tutumun benlik saygısını yükselttiği, otoriter ve koruyucu istekçi tutumun benlik saygısını olumsuz etkilediği görülmektedir. Diğer yandan ana baba tutumu ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki bulamayan araştırmalar da bulunmaktadır. Örneğin, İkizoğlu (1993)'nun lise son sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı bir araştırmada, demokrat ve yetkeci algılanan anababaların öğrencilerin öz- saygıları üzerinde anlamlı etkisinin bulunmadığı görsterilmiştir. Akça (2012) 'nın genç yetişkinlikte algılanan ana baba tutumlarının kendini toparlama ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında da ana baba tutumlarıyla benlik saygısı arasında ilişki olmadığı görülmüştür.

1.3. Bağlanma

Yaşamanın ilk yıllarında bebek ve ona bakım veren kişi arasında kurulan ve gelişen, bireyin yaşam boyu diğer kişilerarası ilişkilerine de yansıyan ve bu ilişkilerine temel oluşturan duygusal bağlar, bağlanma olarak kavramsallaştırılmıştır (Bowlby, 1977).

1.3.1. Bağlanma Kuramı

Bağlanma kuramı, çocukların ilk bakım verenlerine kaşı geliştirmiş oldukları duygusal bağın nasıl ve neden oluştuğunu inceleyen en kapsamlı kuramdır. Aynı zamanda kişiliğin ve kişilerarası ilişkilerin çocukluk dönemindeki bağlanma ilişkisinden nasıl etkilendiğini ortaya koymaya çalışmıştır (Arslan, 2008).

Bağlanma kuramı John Bowlby tarafından geliştirilmiş ve “Attachment and Loss” (1969, 1973, 1980) başlığıyla üç cilt olarak yayımlanmıştır. Bağlanma kuramı bebek ile birinci dereceden bakım veren kişi arasında kurulan duygusal ilişkilere farklı açıklamalar getirmiş ve bu çerçevede zihinsel temsiller (modeller) geliştirmeye temel oluşturmuştur (Yıldız, 2012).

Bowlby, bağlanmanın çocuk açısından yaşamsal bir değerinin olduğunu vurgulamış ve bağlanmanın insan hayatı için üç temel işlevinin olduğunu belirtmiştir. Bunlar; dünyayı keşfederken geri dönülebilecek güvenli bir liman olma, fiziksel ihtiyaçları karşılama, hayata dair güvenlik duygusu geliştirmedir (Tüzün ve Sayar, 2006).

Bakım veren ile bebek arasında kurulan ilişki, bebeğin kendini güvende hissetmesi, ihtiyaçlarının giderilmesi, duygusal beklentilerinin karşılanması gibi süreçlerin olumlu bir şekilde ilerlemesi halinde bebeğin kendini sevmeye ve onaylanmaya değer görerek kendisini önemli hissetmesine temel oluşturmaktadır. Bununla birlikte karşısındakileri ve dünyayı da güvenilir ve olumlu bir yer olarak algılamaktadır. Bebeğin ihtiyaçları yeterli düzeyde ve olması gerektiği gibi karşılanmazsa, çocukta kendi benlik algısıyla ilgili olarak patoloji geliştirme riski oluşmaktadır. Bowlby bilişsel süreçleri içeren bu süreci “içsel çalışan modeller” olarak ifade etmektedir (Çalışır, 2009; Tüzün ve Sayar, 2006).

Bu güvenli temel (secure base), kişinin kendisi ve diğeri hakkında olumlu temsiller (modeller) geliştirebilmesi için temel niteliğindedir. Dünyaya ilişkin içsel çalışan modellerin en önemli noktasını bağlanma figürünün kim olduğu, nerede bulunabileceği ve nasıl tepki vereceğine dair beklentiler oluştururken, kendiliğe dair içsel çalışan modellerin kilit noktasını bağlanma figürünün gözünden kendisinin kabul edilebilir olup olmadığına dair temsiller oluşturmaktadır. Kendilik hakkındaki içselleştirilmiş temsiller, süreğen, gerçekçi ve olumlu bir kimlik duygusunun kazanılmasında büyük önem taşımaktadır, diğeri hakkındaki temsiller ise süreğen ve haz verici kişilerarası ilişkilerin kurulabilmesinde kritik bir önem arz etmektedir (Çalışır, 2009).

Bowlby (1979) bağlanmayı “beşikten mezara insan davranışlarının bütünleyici bir parçasıdır” şeklinde ifade ederek bağlanmanın ne denli önemli olduğuna dikkat çekmiştir

1.3.2. Bağlanma Stilleri

Ainsworth ve arkadaşları, Bowlby'nin kuramını sınamak amacıyla yapmış oldukları araştırmalarda anne ile çocuk ilişkisinde üç tür bağlanma davranışının olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Güvenli çocuk-anne ilişkisi bunlardan ilkidir. Güvenli ilişkide anneler çocuklarına karşı ilgili ve duyarlıdır. Güvenli bağlanma ilişkisi geliştiren çocuklar anneleri yanlarında olmasa bile ona ulaşabileceklerinin bilincindedirler ve bu çocuklar mutlu, özgüvenli bir kişilik yapısı geliştirmektedirler. Ainsworth ve arkadaşlarının geliştirmiş oldukları ebeveyn-çocuk bağlanma tarzından ikincisi kaygılı- kararsız bağlanmadır. Kaygılı-kararsız bağlanma ilişkisinde, anne çocuğun ihtiyaçlarına karşı ilgisiz ve duyarsızdır. Çocuk anneden ayrıldığında kaygılanır, diğeri yetişkinler tarafından da sakinleştirilemez ve ağlar. Bu bağlanma ilişkisini geliştiren çocuklar genellikle alışkın olmadıkları durumlarda da korku duymaktadırlar. Kaçınmacı bağlanma şekli ise ebeveyn-çocuk ilişkisinden üçüncüsüdür. Bu ilişkide anneler çocuklarına karşı çok duyarlı değildir. Çocuk annenin bu yaklaşımına uzaklık veya duygusal kopukluk geliştirerek tepki vermektedir. Kaçınmacı ilişki geliştiren çocuklar anneden ayrıldıklarında fazla tepki göstermez, kaygılanmaz ve anne geri geldiğinde de çok ilgilenmezler (Burger, J. M., 2006).

Bartholomew ve Horowitz bağlanma davranışının çocukluk ve ergenlikteki gibi yetişkinlikte de sürdüğünü ifade etmişlerdir (Bartholomew ve Shaver, 1998).

Yetişkin bağlanma stilleri (şekilleri) bebeklik dönemi bağlanması ile benzerlikler göstermesine rağmen önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bebeklik ve çocukluk döneminde ihtiyaçların karşılanması tek taraflı iken (bağlanma figürü bakım verirken bakım almamakta; bebek veya çocuk güvenlik ararken güvenlik sağlamamaktadır) yetişkin bağlanma ilişkisi karşılıklıdır. İki tarafta hem bakım verici hem de bakım alıcıdır. Bir diğer farklılık bebeğin veya çocuğun bağlanma kişisi (figürü) genellikle anne iken, yetişkin bağlanma kişisi çoğunlukla akran olmaktadır (Yıldız, 2012).

Bireyin benlik gelişiminde, kendisi ve diğerleri hakkında olumlu ya da olumsuz temsilleri geliştirmesi yani içsel çalışan modeller temelinde Bartholomew (1990) yetişkin bağlanma stillerini dörtlü bağlanma stili şeklinde belirlemiş ve daha sonra bu modeli sistematik hale getirmiştir (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Geliştirilen dörtlü bağlanma stili; güvenli bağlanma, saplantılı bağlanma, kaçınmacı bağlanma ve korkulu bağlanma şeklindedir. Bağlanma stilleri Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3: Bağlanma Stilleri Dört Kategori Modeli

BENLİK MODELİ

		Bağımlılık	
		Olumlu (Düşük)	Olumsuz (Yüksek)
BAŞKALARI MODELİ	Olumlu (Düşük)	GÜVENLİ	SAPLANTILI
	Kaçınma Olumsuz (Yüksek)	KAYITSIZ	KORKULU

Kaynak: Bartholomew, K. & Horowitz, L.M. (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Tests Of A Four-Category Model. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 61 (2): 226- 244.

Bağlanma stilleri Bartholomew – Horowitz (1991) ‘den özetlenmiştir.

Güvenli bağlanma stili geliştiren bireylerde, olumlu benlik algısı ve olumlu başkaları algısı oluşmuştur. Benlik saygıları yüksek, diğer kişilerle ilişki kurmada rahattırlar. Kendilerini sevmeye değer, başkalarını da içten ve kabul edici görmektedirler. Kişilerarası ilişkilerinin temelinde saygı ve yakınlık hakimdir. Bu kişiler sosyal ilişkiler konusunda son derece başarılıdırlar

Saplantılı Bağlanma stiline sahip bireyler, olumsuz benlik olumlu başkaları modelini geliştirmişlerdir. Bu bireyler kendilerini olumsuz değerlendirmelerine karşın, başkalarını olumlu değerlendirmektedirler. Saplantılı bağlanma geliştiren bireyler, başkaları tarafından onaylanmak ve güven kazanmak isterler. Kendilerini değersiz olarak algılayan bu kişiler, yakın ilişki kurma eğilimindedirler, fakat kurdukları ilişki biçimi başkalarını rahatsız edici şekilde adeta saplantılı bir ilişki halini alır.

Kayıtsız bağlanma stili geliştiren bireyler kendilerini olumlu, diğerlerini ise olumsuz olarak değerlendirirler. Bu bireyler kendilerine fazla güvenmelerine rağmen

hayal kırıklığına uğramamak için ilişki kurmaktan kaçınırlar. Benlik saygıları, özerklik duyguları oldukça yüksektir. Sosyal ilişkiler kurmaktan kaçınırlar

Korkulu bağlanma stili geliştiren bireyler ise olumsuz benlik ve olumsuz başkaları algısını geliştirmişlerdir. Kabul ve onaylanma düşünceleri olmasının yanı sıra reddedilme ve kaybetme endişesi de taşımaktadırlar. Bu nedenle reddedilmeye engel olmak sosyal ortamlardan ve yakın ilişkiler kurmaktan kaçınırlar.

1.3.3. Bağlanma Stilleri ve Benlik Saygısı İlişkisi

Bağlanma, benlik algısı, benlik saygısı ve kişilerarası ilişkilerle yakından ilişkilidir. Benlik algısı kendimiz hakkında sahip olduğumuz inançlar toplamıdır. Benlik algısının onaylanıp onaylanmaması ya da beğenilip beğenilmemesinden doğan memnuniyet düzeyi sonucu benlik saygısını oluşturmaktadır. Erken dönem bağlanma örüntüsünün etkisi benlik algısı ile ileriki dönemlerde bilişsel, duygusal ve davranışsal alanlarda bireyi etkilemektedir. Ana baba ile güvenli bağlanma geliştiren çocukların benlik algısı ve dolayısıyla benlik saygısı düzeylerinin yüksek olması beklenmektedir (Sümer ve Şendağ, 2009).

Sümer ve Güngör (1999a) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada güvenli bağlanma ile benlik saygısı ve benlik belirginliği arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuşlardır. Araştırmanın diğer bulgusu ise korkulu ve saplantılı bağlanma stilleri ile benlik saygısı ve benlik belirginliği arasında olumsuz yönde anlamlı bir ilişkinin olduğudur.

Rothard ve Shaver (1994)'ın yaptığı araştırmada, genel olarak ana babalarını olumsuz deneyimlerle hatırlayan ve geçmiş yaşantılarında olumsuz anıları olan bireylerin kendi yetişkin yaşantılarında da güvensiz bağlanma geliştirdikleri, hatta kendi çocuklarını yetiştirme stillerinin de bu olumsuz deneyimlerden etkilendiği sonucuna varılmıştır.

Araştırmalar kendilerinin güvenli bağlanma örüntüsü geliştirdiklerini söyleyen yetişkinlerin, çocuklukta ana babalarını sıcak, ihtiyaçlarına karşı duyarlı ve ihtiyaç halinde hazır bulunan ebeveynler olarak hatırladıklarını; güvensiz bağlanma örüntüsü geliştirdiklerini söyleyen yetişkinlerin ise çocukluk yaşantılarında ana babalarını daha

az duyarlı ve daha az sıcak olarak tanımladıklarını göstermektedir. Çocuklukta ilk bağıllık geliştirilen temel kişi ile kurulan ilişkinin yetişkinlikte de insanların bağıllık biçemlerini yordamada etkili olduğu görülmektedir . Çocukluk dönemi yaşantıları yetişkinlikteki ilişkileri önemli ölçüde yordamaktadır (Yavuzer ve Demir, 2016, 40).

Shaver ve Brennan (1992) bağlanma stilleri ile kişilik gelişimi arasındaki ilişkiyi araştırmışlar ve güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin güvensiz bağlanma stiline sahip olanlara göre daha az kaygılı ve daha az nörotik, dışadönük ve sempatik olduklarını; kaçınmacı bağlanma stiline sahip olanların ise daha depresif, ilişkilerinde daha doyumsuz ve uyumsuz, hatta başarısız olduklarını saptamışlardır (Shaver ve Brennan, 1992).

Kişilerarası problem çözme yaklaşımlarının, bağlanma stilleri açısından incelendiği bir çalışmada, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin kişilerarası problem çözme becerilerinde daha iyi oldukları ve bu bireylerin probleme olumlu yaklaştıkları, problemleri yapıcı olarak çözüme ulaştırdıkları, kendilerine güvendikleri, sorumluluk almaktan kaçınmadıkları ve problem çözümünde ısrarcı bir tutum içinde oldukları sonucuna varılmıştır (Arslan, Arslan ve Arı, 2012).

Alanyazın incelendiğinde bağlanma stillerinin gelişiminde etkili olan bazı faktörlerin öne çıktığı görülmüştür. Bu faktörlerden biri cinsiyettir. Bartholomew ve Horowitz (1991)'in çalışmalarında cinsiyet değişkenine göre kadınlarda saplantılı bağlanma stiline erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Morsünbül (2005) 'ün üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada, erkeklerin güvenli bağlanma stili puanlarının kadınlara göre daha yüksek olduğu; kayıtsız, saplantılı ve korkulu bağlanma stili puanlarının ise kadınlarda devamlı olarak daha yüksek çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. Tuna Akdağ (2011)'in yapmış olduğu araştırmada güvenli bağlanma bakımından cinsiyetler arasında anlamlı farklılık bulunmadığı, korkulu bağlanmanın kadınlarda erkeklere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yazıcıoğlu (2011) üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve stresle başa çıkma stratejileri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, bağlanma stillerinin; cinsiyete,

yaşı, kardeş sayısı, doğum sırası ve sosyo-ekonomik düzeye göre farklılaşmadığı görülmüştür.

Gazioğlu (2015)'nin ergenler üzerinde yaptığı araştırmada ise kız öğrencilerin güvenli bağlanma puan ortalamalarının erkek öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu; erkek öğrencilerin korkulu bağlanma puan ortalamalarının da kız öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlara göre kızların erkeklere göre daha fazla güvenli bağlanmayı tercih ettikleri, erkeklerin de korkulu bağlanmaya kızlardan daha yatkın olduğu görüşüne varılmıştır. Araştırmanın diğer bulgusu, kadın ve erkekler arasında saplantılı ve kayıtsız bağlanma stili düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık yoktur.

Erözkan (2004)'in lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve yalnızlık düzeylerini bazı değişkenlere göre incelendiği araştırmasında, gelir düzeyi arttıkça yüksek olan kayıtsız bağlanma düzeyinin de arttığı gösterilmiştir. Bu durum kayıtsız bağlanma geliştiren bireylerin, yakın duygusal ilişkilere girmedikleri, bağımsız ve kendine yeter olma eğiliminde oldukları, güven ve güvenilmenin onlar için önemli olmadığı şeklinde yorumlanmıştır.

Araştırmalardan da anlaşıldığı üzere, bağlanma stilleri ve benlik saygısı arasında bir korelasyon vardır. Güvenli bağlanma stili ile benlik saygısının olumlu yönde ilişkili olduğu; korkulu, saplantılı ve kayıtsız bağlanma stillerinin ise benlik saygısı ile olumsuz ilişkili olduğu görülmektedir.

BÖLÜM 2: YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli , araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmada genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada üniversite öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerine etki edebileceği düşünülen demografik değişkenlerden, yaş, cinsiyet, ailenin gelir düzeyi, anne baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, fiziksel görünümünden memnuniyet düzeyi, ailenin ilgi düzeyi, gelecekteki beklentilere ulaşmaya dair ümitlik düzeyi, genel not ortalaması ve ana baba tutumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemini 2016-2017 akademik yılı bahar döneminde Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümünde öğrenim görmekte olan 155 kadın ve 60 erkek olmak üzere toplam 215 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın evreni Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü öğrencileri ile sınırlıdır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada verileri toplamak için Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, Ana Baba Tutum Ölçeği, İlişki Ölçekleri Anketi ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

2.3.1 Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada kullanılan kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Kişisel bilgi formunda öğrencilerin; cinsiyet, yaş, kaçınıcı sınıfta olduğu, anne ve baba öğrenim durumu, aylık gelir, kaç kardeş olduğu, doğum sırası, samimi arkadaş sayısı, genel not ortalaması, herhangi bir sosyal gruba üyelik durumu sorularının yanı sıra fiziksel özelliklerinden memnuniyet düzeyi, kendini içedönük- dışadönük olarak tanımlama, algılanan aile ilgi düzeyi ve gelecekteki beklentilerine ulaşacağına dair ümit düzeyini belirlemeye yönelik tek maddelik sorulara da yer verilmiştir.

2. 3. 2. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Araştırmada üniversite katılımcıların benlik saygısı düzeylerini Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ile ölçülmüştür.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği Rosenberg (1965) tarafından ergenlerin benlik saygısı düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir.

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinin Türkçe'ye uyarlama çalışması Çuhadaroğlu (1986) tarafından yapılmıştır. Çuhadaroğlu (1986)'nun çalışmasında ölçeğinin test tekrar test güvenilirlik çalışması sonucu .89, geçerlik çalışması sonucu ise .71 olarak hesaplanmıştır. Geçerlik çalışmasında Benlik Saygısı alt ölçeği ile psikiyatrik görüşmelerden alınan sonuçların ilişkisi .71 olarak bulunmuştur. Farklı bir çalışmada bu korelasyon .76 olarak tespit edilmiştir (Tuğrul, 1994).

Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği 63 madde ve 12 alt ölçekten oluşmaktadır. Alt ölçekleri; benlik saygısı, kendilik kavramının sürekliliği, insanlara güven duyma, eleştiriye duyarlılık, depresif duygulanım, hayalperestlik, psikosomatik belirtiler, kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme, tartışmalara katılabilme derecesi, ana baba ilgisi, babayla ilişki ve psikolojik izolasyondur. Ölçek, “Çok doğru”, “Doğru”, “Yanlış”, “Çok yanlış” seçeneklerini içeren 4'lü likert biçiminde oluşturulmuştur.

Rosenberg (1965) alt ölçeklerin istenildiği takdirde her birinin ayrı ayrı kullanılabileceğini de ifade etmiştir.

Araştırmada benlik saygısı alt ölçeği kullanılmıştır. Benlik saygısı alt ölçeği 10 maddeden oluşmaktadır. Sorular Guttman değerlendirme yöntemiyle puanlanmaktadır. Puanlamada; 1., 2. ve 3. sorular, 4. ve 5.soru, 9. ve 10. sorular birlikte değerlendirilmektedir. İlk üç sorudan herhangi ikisinden puan alınıyorsa bu kümeden 1 (bir) puan alınır. 4. ve 5. sorudan herhangi birinden puan alan seçeneklerden birisi işaretlenmişse bu kümeden de 1 (bir) puan alınır. 9. ve 10. sorular da 4. ve 5. sorular gibi değerlendirilmektedir. 6. , 7. ve 8. soruların her birinden bir puan alınmaktadır. Benlik saygısı ölçeğin puanlama kriterine göre ölçekten alınabilecek puan 0-6 arasındadır. Benlik saygısı alt ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan olan 0-1 yüksek düzeyde benlik saygısını, 2-4 puan orta düzeyde benlik saygısını ve 5-6 puan düşük benlik saygısını ifade etmektedir.

2.3.3 Ana Baba Tutum Ölçeği

Araştırmada üniversite öğrencilerinin ana baba tutumlarını belirlemek amacıyla Ana-Baba Tutumları Ölçeği kullanılmıştır.

Ana-Baba Tutumları Ölçeği Kuzgun (1972) tarafından geliştirilmiştir. Demokratik, otoriter ve ilgisiz ana baba tutumunu ölçmek için geliştirilen ölçek uyarlama çalışmasında 84 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre hesaplanan ölçekler arası korelasyon katsayıları incelendiğinde demokratik tutumu ölçen alt ölçeğin diğerlerinden bağımsız olduğu, ilgisiz ve otoriter tutumları ölçen alt ölçekler arasında .63 gibi yüksek bir korelasyon bulunduğu; bu iki ölçeğin birbirinden bağımsız ölçme yapamadığı görülmüştür. Ölçeğin iki kez uygulanmasıyla edinilen korelasyon katsayıları da düşük bulunmuştur (katsayılar .66, .59 ve .64'tür). Bu nedenle ölçeğin yeterince güvenilir olmadığı saptanmıştır (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2012).

Ana-Baba Tutumları Ölçeği Eldeleklioğlu (1993) tarafından revize edilmiştir. Ölçek 1992-1993 öğretim yılında Gazi Üniversitesi İdari Bilimler Fakültesinde öğrenim gören 100 öğrenciye uygulanmıştır. Elde edilen puanlar üzerinde faktör analizi tekniği uygulanarak ölçeğin boyutları belirlenmeye çalışılmış ve “demokratik tutum”, “otoriter tutum”, “koruyucu-istekçi tutum” olmak üzere üç alt boyut bulunmuştur (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2012).

Ana-baba tutumları ölçeğinin güvenilirlik çalışmasında öncelikle alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları hesaplanmış daha sonra ölçeğin kararlı bir ölçüm yapıp yapmadığını belirlemek için test-tekrar test yöntemi kullanılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı ve kararlılık katsayıları sırası ile; demokratik tutum iç tutarlılık katsayısı .89, kararlılık katsayısı .92, otoriter tutum iç tutarlılık katsayısı .78, kararlılık katsayısı .79, koruyucu-istekçi tutum iç tutarlılık katsayısı .82, kararlılık katsayısı .75 olarak belirlenmiştir (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 2012). Elde edilen sonuçlar ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir.

Ana baba tutumları ölçeği toplam 40 maddeden oluşan, 5'li likert tipinde bir ölçektir. Ölçekteki her madde için cevap seçenekleri (1) Hiç uygun değil, (2) Çok az uygun, (3) Kısmen uygun, (4) Oldukça uygun, (5) Tamamen uygun olarak yer

almaktadır. Ana baba tutumları ölçeğinde demokratik tutum ve koruyucu-istekçi tutum alt ölçeklerinden alınabilecek en yüksek puan 75, en düşük puan 15; otoriter tutum alt ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 50, en düşük puan ise 10'dur. Bireylerin demokratik tutum, otoriter tutum ve koruyucu-istekçi tutum alt ölçeklerinden aldıkları puanlar yükseldikçe, ana baba tutumlarını o boyutta demokratik, otoriter, koruyucu-istekçi tutum şeklinde algılama düzeyleri de artmaktadır.

Demokratik ana-baba tutumu alt boyutunu ölçen 15 madde bulunmaktadır. Bu maddeler: 1, 2, 6, 7, 13, 14, 15, 20, 21, 22, 29, 30, 36, 37, 39.'dur.

Koruyucu-istekçi ana baba tutumu alt boyutunu ölçen 15 madde bulunmaktadır. Bu maddeler: 4, 9, 10, 11, 17, 18, 19, 24, 25, 26, 27, 28, 32, 33, 34.'tür.

Otoriter ana baba tutumu alt boyutunu ölçen 10 madde bulunmaktadır. Bu maddeler: 3, 5, 8, 12, 16, 23, 31, 35, 38, 40.'tır.

Ölçekte tersten puanlanan maddeler bulunmamaktadır.

2.3.4. İlişki Ölçekleri Anketi

Araştırmada üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerini belirlemek amacıyla İlişki Ölçekleri Anketi kullanılmıştır.

İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA), Griffin ve Bartholomew (1994) tarafından geliştirilmiştir. Kuzey Amerika'da yapılan çalışmalarda, İlişki Ölçekleri Anketinin alt ölçeklerinin görece düşük düzey iç tutarlık katsayılarına sahip oldukları bulunmuştur. Örneğin Griffin ve Bartholomew'un (1994) araştırmasında, İlişki Ölçekleri Anketinin alt ölçeklerinin alfa değerleri .41 ile .71 arasında değişim göstermiştir. Ancak, düşük iç tutarlıklarına rağmen, İlişki Ölçekleri Anketinin alt ölçeklerinin kabul edilebilir düzeyde test tekrar test güvenilirliğine sahip oldukları saptanmıştır. Griffin ve Bartholomew, İlişki Ölçekleri Anketinin alt ölçeklerinin faktör yapıları açısından bir karmaşıklık yaratmasına karşın bu yolla elde edilen bağlanma stillerinin yine de yapı geçerliğine sahip olduğunu saptamışlardır. Ölçek Sümer ve Güngör (1999) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. İlişki Ölçekleri Anketinin Sümer ve Güngör'ün (1999) üniversite öğrencileri üzerinde yaptıkları geçerlik ve güvenilirlik çalışması sonucu güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu olmak üzere dört faktörden oluştuğu belirlenmiştir.

Ölçeğin test tekrar test yöntemiyle tüm alt ölçeklerinde güvenilirlik katsayılarının .49 ile .61 arasında olduğu bulunmuştur (Sümer ve Güngör, 1999a).

İlişki ölçekleri anketi 30 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin 17 maddesi dört bağlanma stilini ölçmeyi amaçlamaktadır. Bu bağlanma stilleri güvenli, saplantılı, korkulu ve kayıtsız bağlanmadır. Katılımcılar, her bir maddenin kendilerini yakın ilişkilerdeki genel tutumlarını ne derece tanımladığını 7 basamaklı bir ölçek üzerinde işaretlemişlerdir (1= beni hiç tanımlamıyor; 7= tamamıyla beni tanımlıyor). Güvenli ve kayıtsız bağlanma stilleri beşer maddeyle, saplantılı ve korkulu bağlanma stilleri dörder maddeyle ölçülmektedir. Dört bağlanma stilini yansıtan sürekli puanlar bu stilleri ölçmeyi hedefleyen maddelerin toplanmasından ve bu toplamın her bir alt ölçekteki madde sayısına bölünmesinden elde edilmektedir. Alt ölçeklerden alınabilecek puanlar 1 ile 7 arasında değişmektedir. Bu şekilde elde edilen sürekli puanlar katılımcıları bağlanma stilleri arasında gruplandırma için de kullanılmaktadır. Gruplandırma sürecinde her bir katılımcı, en yüksek puan aldığı bağlanma kategorisine dahil edilmektedir (Sümer ve Güngör, 1999).

Ölçekte güvenli bağlanma stili: 3., 9., 10., 15., 28. maddeler ile, kayıtsız bağlanma stili: 2., 6., 19., 22. ve 26. maddeler ile, korkulu bağlanma stili: 1., 5., 12., 24. maddeler ile ve saplantılı bağlanma stili: 6., 8., 16., ve 25. maddelerle ölçülmektedir. 6. maddedeki cümle hem kayıtsız hem de saplantılı bağlanma stili için kullanılmaktadır. Ölçekte ters puanlanan maddeler 6., 9. ve 28. maddelerdir.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında kullanılan ölçme araçları 2016-2017 akademik yılı bahar döneminde Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde çeşitli bölümlerde öğrenim görmekte olan 155 kadın ve 60 erkek olmak üzere toplam 215 öğrenciye sınıf ortamında, ders esnasında, öğretim görevlisinden izin alınarak uygulanmıştır. Veri toplama araçları uygulamaya başlamadan önce araştırmacı kendini tanıtmıştır. Öğrencilere kısaca araştırma hakkında bilgi verildikten sonra ölçekleri nasıl doldurmaları gerektiği konusunda açıklama yapılmıştır. Ölçeklerin uygulanması ortalama 30 dakika sürmüştür. Araştırma sonuçları hakkında bilgi almak isteyen öğrenciler için araştırmacı tarafından iletişim bilgileri paylaşılmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Veri analizinde SPSS 23.00 istatistik paket programı kullanılmıştır. Benlik saygısı düzeyini belirlemek için oluşturulan ölçek değişkenlerinin dağılımları uygulanacak analiz açısından önem arz etmektedir. Normal dağılım göstermesi durumunda parametrik testler (t testi, ANOVA gibi) kullanılır. Araştırmada bazı değişkenlerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Değişkenler kategorik değişkenler ile karşılaştırıldığında normal dağılım göstermemesi durumunda ise parametrik olmayan testler kullanılmıştır (Kruskal Wallis, Mann Whitney U Testi). Değişkenlerin normal dağılım gösterip göstermediğine Kolmogorov-Smirnov Testi ile bakılmıştır.

Tablo 4 : Kolmogorov-Smirnov Testi

	Benlik Saygısı	Kayıtsız z	Güvenli	Saplantılı	Korkulu
N	203	203	203	203	203
Ortalama	1.709	22.3744	22.0493	14.1182	15.6207
Std. Sapma	1.4989	4.08544	3.92599	4.04257	4.66066
p	.000	.018	.000	.000	.008

Tablo 4 incelendiğinde tüm değişkenlerin p değeri 0.05 'den küçük olduğu görülmüştür. Yani değişkenler normal dağılım göstermemektedir. Bu değişkenlerle yapılacak tüm analizlerde parametrik olmayan yöntemler kullanılmıştır.

12 öğrencinin ölçekleri eksik doldurmasından dolayı bu ölçekler değerlendirmeye alınmamış, 213 katılımcıdan elde edilen verilerle analiz yapılmıştır.

BÖLÜM 3: BULGULAR

Bu araştırmanın temel amacı; üniversite öğrencilerinde algılanan ana baba tutumları ile bağlanma stillerinin benlik saygısını yordayıp yordamadığını incelemektir. Araştırmada ayrıca demografik değişkenlerle (yaş, ailenin aylık gelir, anne ve baba öğrenim durumu, kaç kardeş olduğu, genel not ortalaması, fiziksel görünümünden memnuniyet düzeyi, ailenin ilgi düzeyi ve gelecekteki beklentilere ulaşmaya dair ümitlilik düzeyi) benlik saygısı arasında ilişki olup olmadığı incelenmiş, benlik saygısı bakımından cinsiyetler (kadın ve erkek) arasında farklılık olup olmadığı araştırılmıştır.

Bu bölümde alt problemlerle ilgili bulgulara yer verilmiştir. Üniversite öğrencilerinde algılanan ana-baba tutumları ile bağlanma stillerinin benlik saygısını yordayıp yordamadığına bakılmış, demografik değişkenlerle benlik saygısı arasındaki ilişki incelenmiştir.

- 1. Demografik değişkenlerle (yaş, ailenin aylık gelir düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, genel not ortalaması, fiziksel görünümünden memnuniyet düzeyi, ailenin ilgi düzeyi ve gelecekteki beklentilere ulaşmaya dair ümitlilik düzeyi) benlik saygısı arasında ilişki var mıdır?**

Demografik değişkenlerle benlik saygısı arasındaki ilişkiyi saptamak için Spearman Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Araştırma sonuçları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: Demografik değişkenler ile benlik saygısı arasındaki Korelasyon Analizi sonuçları

	Yaş	Gelir	Anne Eğitim	Baba Eğitim	Doğum Sırası	Not Ortalaması	Fiziksel Görünüş	Aile İlgisi	Gelecekte n Ümitlilik	Benlik Saygısı
Yaş	1,000	-,060	-,037	-,012	,065	,184**	,125	-,099	-,058	,126
Gelir	-,060	1,000	,316**	,381**	-,132	-,101	-,048	,022	-,012	-,117
Anne Eğitim	-,037	,316**	1,000	,556**	-,360**	-,013	,091	,113	-,037	-,077
Baba Eğitim	-,012	,381**	,556**	1,000	-,211**	,039	,024	,128	,115	-,062
Doğum Sırası	,065	-,132	-,360**	-,211**	1,000	,005	-,018	-,164*	,076	,007
Not Ortalaması	,184**	-,101	-,013	,039	,005	1,000	,027	,060	-,030	,082
Fiziksel Görünüş	,125	-,048	,091	,024	-,018	,027	1,000	,087	,292**	,322**
Aile İlgisi	-,099	,022	,113	,128	-,164*	,060	,087	1,000	,207**	,227**
Gelecekte n Ümitlilik	-,058	-,012	-,037	,115	,076	-,030	,292**	,207**	1,000	,333**
Benlik Saygısı	,126	-,117	-,077	-,062	,007	,082	,322**	,227**	,333**	1,000
*p<0.05										

- a) Tablo 5 incelendiğinde benlik saygısı ile yaş, aile gelir, anne ve baba öğrenim durumu, doğum sırası ve genel not ortalaması (GANO) arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p < .05$).
- b) Tablo 5 incelendiğinde benlik saygısı ile fiziksel görünüşten memnuniyet düzeyi arasında pozitif yönde, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r = .32$, $p < .05$) bulunmuştur. Fiziksel görünüşten memnuniyet düzeyi arttıkça benlik saygısı düzeyi de artmaktadır.
- c) Tablo 5 incelendiğinde benlik saygısı ile aile ilgi düzeyi arasında pozitif yönde düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r = .23$) olduğu saptanmıştır ($p < .05$). Ailenin ilgi düzeyi arttıkça üniversite öğrencilerinin benlik saygısı düzeyleri de artmaktadır.
- d) Tablo 5 incelendiğinde benlik saygısı ile gelecekteki beklentilerine ulaşabileceğine dair ümitlilik düzeyi arasında pozitif yönde, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki ($r = .33$, $p < .05$) bulunmuştur. Gelecekteki beklentilere ulaşmaya dair ümitlilik düzeyi arttıkça benlik saygısı düzeyi de artmaktadır.

2. Benlik saygısı, ana baba tutumları ve bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Benlik saygısı, ana baba tutumları ve bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını saptamak için Spearman Korelasyon Analizi yapılmıştır. Araştırma sonuçları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Benlik Saygısı, Anababa tutumları ve bağlanma stilleri arasındaki Korelasyon Analizi sonuçları

	Demokratik	Koruyucu İstekçi	Otoriter	Güvenli Bağ.	Saplantılı Bağ.	Kayıtsız Bağ.	Korkulu Bağ.	Benlik Saygısı
Benlik Saygısı	,265**	-,161*	-,262**	.194**	-,272**	-,019	-,158*	1,000
Demokratik ABT	1,000	-,106	-,489**	-.080	-,134	,099	,047	,265**
Koruyucu İstekçi	-,106	1,000	,571**	-.036	,221**	,278**	,250**	-,161*
Otoriter	-,489**	,571**	1,000	-.050	,239**	,076	,081	-,262**
Güvenli Bağ.	-.080	-.036	-.050	1,00	-.126	-.157*	-.394**	.194**
Saplantılı Bağ.	-,134	,221**	,239**	-.126	1,000	,320**	,455**	-,272**
Kayıtsız Bağ.	,099	,278**	,076	-.157*	,320**	1,000	,451**	-,019
Korkulu Bağ.	,047	,250**	,081	-.394**	,455**	,451**	1,000	-,158*
*p<0.05								

Tablo 6 incelendiğinde;

- Benlik saygısı ile demokratik ana baba tutumu arasında pozitif yönde, düşük düzeyli ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r=.27$). Demokratik ana baba tutumu puanı arttıkça benlik saygısı düzeyi de yükselmektedir ($P<0.05$)
- Benlik saygısı ile koruyucu-istekçi ana baba tutumu arasında negatif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r=-.16$). Koruyucu-İstekçi ana baba tutumu puanı arttıkça benlik saygısı düzeyi azalmaktadır ($p<0.05$).
- Benlik saygısı ile otoriter ana baba tutumu arasında negatif yönde, düşük düzeyli ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-.27$). Otoriter ana baba tutumu puanı arttıkça benlik saygısı düzeyi azalmaktadır ($p<0.05$).

- d) Benlik saygısı ile güvenli bağlanma stili arasında pozitif yönde, düşük düzeyli ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r=.19$). Bu sonuca göre güvenli bağlanma düzeyi arttıkça benlik saygısı düzeyi de artmaktadır ($p<0.05$).
- e) Benlik saygısı ile saplantılı bağlanma stili arasında negatif yönde, düşük düzeyli ve anlamlı bir korelasyon olduğu saptanmıştır ($r=-.27$). Bu sonuca göre saplantılı bağlanma düzeyi arttıkça benlik saygısı düzeyi azalmaktadır ($p<0.05$).
- f) Benlik saygısı ile kayıtsız bağlanma stili arasında bir ilişki bulunamamıştır ($p<0.05$).
- g) Benlik saygısı ile korkulu bağlanma düzeyi arasında negatif yönlü, düşük düzeyli ve anlamlı bir korelasyon ($r=-.16$) olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre korkulu bağlanma düzeyi arttıkça benlik saygısı düzeyi arttıkça benlik saygısı düzeyi azalmaktadır ($p<0.05$).
- h) Koruyucu-istekçi ana baba tutumu algısı ile saplantılı bağlanma ($r=.22$), kayıtsız bağlanma ($r=.28$) ve korkulu bağlanma ($r=.25$) düzeyleri arasında pozitif yönde, düşük düzeyli ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Koruyucu-istekçi ana baba tutumu algısı arttıkça saplantılı bağlanma, kayıtsız bağlanma ve korkulu bağlanma düzeyleri de artmaktadır.

3. Cinsiyete göre benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Öğrencilerin cinsiyete göre benlik saygısı düzeylerinde farklılaşma olup olmadığını incelemek için Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Sonuçlar Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7: Kız öğrencilerle erkek öğrencilerin benlik saygısı düzeylerini karşılaştırma sonuçları

Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	Z	Anlamlılık Düzeyi
Erkek	53	4.3019	1.56383	-.218	0.827
Kadın	150	4.2867	1.48069		
* $p<0.05$					

Tablo 7’ de görüldüğü gibi kız öğrencilerle erkek öğrenciler karşılaştırıldığında benlik saygısı ortalamaları bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p < .05$).

4. Cinsiyete göre algılanan ana baba tutumu farklılaşmakta mıdır?

Cinsiyet değişkenine göre algılanan ana baba tutumlarındaki farklılığı saptamak için Mann Whitney U Testi kullanılmıştır.

Tablo 8: Kız öğrencilerle erkek öğrencilerin ana babalarını demokratik algılama düzeylerini karşılaştırma sonuçları

Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	Z	Anlamlılık Düzeyi
Erkek	53	52.887	12.5983	-1.184	0.237
Kadın	150	55.113	13.7199		
* $p < 0.05$					

Tablo. 8 incelendiğinde kız ve erkek öğrencilerin demokratik ana baba tutumları algı düzeyleri bakımından farklılaşmadığı görülmektedir ($p < 0.05$).

Tablo 9: Kız öğrencilerle erkek öğrencilerin ana babalarını koruyucu-istekçi algılama düzeylerini karşılaştırma sonuçları

Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	Z	Anlamlılık Düzeyi
Erkek	53	27.245	10.6227	-3.369	0.001
Kadın	150	33.860	7.8116		
* $p < 0.05$					

Kız ve erkek öğrencilerin Koruyucu-İstekçi ana baba tutumu algısı bakımından farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için Mann Whitney U Testi kullanılmıştır. Tablo 9 incelendiğinde öğrencilerin koruyucu-istekçi ana baba tutumlarının cinsiyetlerine göre

farklılık gösterdiği görülmektedir ($p<0.05$). Kız öğrencilerin koruyucu-istekçi ana baba tutumları ortalamalarının ($\bar{x} =33,86$, $ss=7.81$) erkek öğrencilerinkinden ($\bar{x} =27.24$, $ss=10.62$) anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).

Tablo. 10: Kız öğrencilerle erkek öğrencilerin ana babalarını otoriter algılama düzeylerini karşılaştırma sonuçları

Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	Z	Anlamlılık Düzeyi
Erkek	53	15.528	7.8901	-3.756	0.000
Kadın	150	19.360	4.8151		
* $p<0.05$					

Kız ve erkek öğrencilerin Otoriter ana baba tutumu algısı bakımından farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için Mann Whitney U Testi kullanılmıştır. Tablo 12 incelendiğinde öğrencilerin otoriter ana baba tutumlarının cinsiyetlere göre farklılık gösterdiği saptanmıştır ($p<0.05$). Kızların ana babalarının otoriter algılama düzeyleri ortalaması ($\bar{x} =19.36$, $ss=4.81$) erkeklerin ortalamasından ($\bar{x} =15.52$, $ss=7.89$) anlamlı olarak daha yüksektir. Ortalamalar karşılaştırıldığında kız öğrencilerin ana babalarını daha otoriter algıladıkları saptanmıştır ($p<0.05$).

5. Bağlanma stilleri (güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu) ve algılanan ana baba tutumlarına göre benlik saygısı düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

Bağlanma stilleri ve algılanan ana baba tutumlarına göre oluşturulan gruplar arasında benlik saygısı düzeyleri bakımından farklılık incelenmiş araştırma bulguları Tablo.11’de verilmiştir.

Tablo 11: Bağlanma stilleri farklı olan öğrencilerin benlik saygısı düzeylerini karşılaştırma sonuçları

Bağlanma stili	N	Ortalama	Std. Sapma	Ki-Kare	Anlamlılık Düzeyi
Güvenli	60	4.1500	1.59262	1.206	0.751
Saplantılı	8	3.7500	2.18763		
Kayıtsız	114	4.3947	1.36075		
Korkulu	21	4.3333	1.68325		
*p<0.05					

Analiz sonucunda öğrencilerin benlik saygılarının bağlanma stillerine göre farklılık göstermediği görülmüştür (p<0.05).

Tablo 12: Algılanan ana baba tutumu farklı olan öğrencilerin benlik saygısı düzeylerini karşılaştırma sonuçları

Ana Baba Tutumu	N	Ortalama	Std. Sapma	Ki-Kare	Anlamlılık Düzeyi
Demokratik	188	4.3298	1.48352	1.267	0.205
Koruyucu istekçi	15	3.8000	1.65616		
*p<0.05					

Tablo. 12 incelendiğinde demokratik ve koruyucu-istekçi ana baba tutumuna sahip öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin farklılaşmadığı görülmektedir (p < .05).

6. Aile gelir düzeyine göre (düşük, orta, yüksek) öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

Tablo 13: Aile gelir düzeyi frekans yüzdeleri

Aile Gelir Düzeyi	N	Yüzde	Ortalama	Std.Sapma
Düşük	129	63.5%	2245.66	645.296
Orta	58	28.6%	3811.21	519.366
Yüksek	16	7.9%	9437.50	4925.698
Toplam	203	100.0%	3259.80	2430.770

Tablo 13 incelendiğinde öğrencilerin aile gelir düzeyine göre düşük, orta ve yüksek gelir düzeyi şeklinde üç kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Kategoriler 0-3000 düşük gelir, 3001-5000 orta gelir, 5001 ve üzeri yüksek gelir grubu olarak belirlenmiştir. Tablo 13 'te düşük gelir düzeyinin %63.5 oranla en çok karşılaşılan grup olduğu görülmektedir.

Tablo 14: Aile gelir düzeyine göre oluşturulan grupların benlik saygısı düzeylerini karşılaştırma sonuçları

Gelir	N	Ortalama	Std. Sapma	Ki-Kare	Anlamlılık Düzeyi
Düşük	129	4.3953	1.47064	2.133	0.344
Orta	58	4.0517	1.54945		
Yüksek	16	4.3125	1.53704		
*p<0.05					

Tablo 14 incelendiğinde öğrencilerin benlik saygılarının aile gelir düzeyine göre farklılık göstermediği görülmektedir ($p<0.05$).

7. Kendini içedönük algılayan öğrenciler ile kendini dışadönük algılayan öğrenciler arasında benlik saygısı ve bağlanma stilleri bakımından farklılık var mıdır?

Tablo 15: Kendilerini içedönük tanımlayanlarla dışadönük tanımlayanların benlik saygısı düzeylerini karşılaştırma sonuçları

Tanım	N	Ortalama	Std. Sapma	Z	Anlamlılık Düzeyi
Dışadönük	124	4.5565	1.37517	-3.141	0.002
İçedönük	79	3.8734	1.59621		
* $p<0.05$					

Öğrencilerden kendilerini içedönük ve dışadönük olarak tanımlayanların benlik saygısı düzeyleri bakımından farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için Mann Whitney U Testi kullanılmıştır. Tablo 15 incelendiğinde kendini içedönük algılayan öğrencilerin benlik saygısı ortalamalarının ($X=3.88$; $ss=1.60$) kendini dışadönük algılayan öğrencilerden ($X=4.56$; $ss=1.38$) anlamlı düzeyde düşük olduğu saptanmıştır. Kendini dışadönük algılayan öğrencilerin benlik saygısı ortalamaları kendini içedönük algılayan öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksektir.

Tablo 16: Kendilerini içedönük tanımlayanlarla-dışadönük tanımlayanların kayıtsız bağlanma düzeylerini karşılaştırma sonuçları

Tanım	N	Ortalama	Std. Sapma	Z	Anlamlılık Düzeyi
Dışadönük	124	22.1532	4.03852	-.798	0.425
İçedönük	79	22.7215	4.16006		

Öğrencilerden kendilerini içedönük ve dışadönük olarak tanımlayanlar arasında kayıtsız bağlanma stili düzeyi bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p<0.05$).

Tablo 17: Kendilerini içedönük tanımlayanlarla-dışadönük tanımlayanların güvenli bağlanma düzeylerini karşılaştırma sonuçları

Tanım	N	Ortalama	Std. Sapma	Z	Anlamlılık Düzeyi
Dışadönük	124	22.5806	3.88053	-1.820	0.069
İçedönük	79	21.2152	3.87520		

Öğrencilerden kendilerini içedönük ve dışadönük olarak tanımlayanlar arasında güvenli bağlanma stili düzeyi bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p<0.05$).

Tablo 18: Kendilerini içedönük tanımlayanlarla-dışadönük tanımlayanların saplantılı bağlanma düzeylerini karşılaştırma sonuçları

Tanım	N	Ortalama	Std. Sapma	Z	Anlamlılık Düzeyi
Dışadönük	124	13.9113	4.00815	-1.079	0.281
İçedönük	79	14.4430	4.10049		

$P<0.05$

Öğrencilerden kendilerini içedönük ve dışadönük olarak tanımlayanlar arasında saplantılı bağlanma stili düzeyi bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p<0.05$).

Tablo 19: Kendilerini içedönük tanımlayanlarla-dışadönük tanımlayanların korkulu bağlanma düzeylerini karşılaştırma sonuçları

Tanım	N	Ortalama	Std. Sapma	Z	Anlamlılık Düzeyi
Dışadönük	124	15.0806	4.73286	-1.518	0.129
İçedönük	79	16.4684	4.44290		

Öğrencilerden kendilerini içedönük ve dışadönük tanımlayanlar arasında korkulu bağlanma stili düzeyi bakımından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p<0.05$).

8. Üniversite öğrencilerinde yaş, aile gelir düzeyi, ana-baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, samimi olunan arkadaş sayısı, fiziksel görünümünden memnuniyet düzeyi, ailenin ilgi düzeyi, gelecekteki beklentilere ulaşmaya dair ümitlilik düzeyi, algılanan ana baba tutumları ve bağlanma stilleri benlik saygısını yordamakta mıdır?

Üniversite öğrencilerinde yaş, aile gelir düzeyi, ana-baba eğitim düzeyi, doğum sırası, samimi olunan arkadaş sayısı, fiziksel görünümünden memnuniyet düzeyi, ailenin ilgi düzeyi, gelecekteki beklentilere ulaşmaya dair ümitlilik düzeyi, algılanan ana baba tutumları ve bağlanma stilleri benlik saygısını yordayıp yordamağını incelemek için Regresyon Analizi yapılmıştır. Araştırma sonuçları Tablo 22, 23, 24 ve 25'te gösterilmiştir.

Model 1

Tablo 20: Benlik Saygısını yordamaya ilişkin Regresyon Analizi- Model 1 Sonuçları

Model	R Kare	Düzeltilmiş R Kare	Tahminin std. Hatası	Serbestlik Derecesi	
				Sd1	Sd2
1	.314	.255	1.29388	16	186

Tablo 21: Benlik Saygısını yordamaya ilişkin ANOVA^a

Model	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	p	
1	Regresyon	142.466	76	8.904	5.319	.000 ^b
	Artıklar	311.386	186	1.674		
	Toplam	453.852	202			

Tablo 22: Benlik Saygısını yordamaya ilişkin katsayılar^a

Model	Standartlaştırılmamış Katsayılar		Standartlaştırılmış Katsayılar	t	p
	B	Std . Hata	Beta		
1 (Sabit Katsayı)	-.573	1.770		-.324	.746
Yaş	.104	.072	.092	1.440	.152
Gelir	-5.476E-6	.000	-.009	-.136	.892
Anne Eğitim	-.092	.106	-.072	-.864	.389
Baba Eğitim	-.109	.098	-.086	-1.112	.268
Kardeş Sayısı	-.014	.063	-.016	-.224	.823
Arkadaş Sayısı	.007	.021	.022	.334	.739
Görünüştten Memnuniyet	.403	.120	.234	3.353	.001
Aile İlgisi	.107	.162	.052	.662	.509
Gelecekte Beklenti	.464	.126	.255	3.672	.000
Demokratik	.019	.009	.170	2.042	.043
Koruyucu-İstekçi	-.032	.017	-.191	-1.926	.056
Otoriter	.038	.028	.152	1.350	.179
Güvenli Bağlanma	-.021	.021	-.076	-.962	.337
Saplantılı Bağlanma	-.035	.033	-.094	-1.058	.292
Kayıtsız Bağlanma	.028	.022	.092	1.259	.209
Korkulu Bağlanma	-.035	.025	-.110	-1.415	.159

Model 1'deki regresyon analizi sonucuna göre fiziksel görünüşten memnuniyet düzeyi, gelecekteki beklentilere ulaşmaya dair ümitlilik düzeyi ve demokratik ana baba tutumunun Benlik Saygısını olumlu ve anlamlı olarak yordadığı saptanmıştır. ANOVA tablosunda regresyon analizine bakıldığında genel modelin anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<.05$). Tüm bu değişkenler (yaş, aile gelir düzeyi, ana-baba eğitim düzeyi, doğum sırası, samimi olunan arkadaş sayısı, fiziksel görünümünden memnuniyet düzeyi, ailenin ilgi düzeyi, gelecekteki beklentilere ulaşmaya dair ümitlilik düzeyi, algılanan ana baba tutumları ve bağlanma stilleri) incelendiğinde Benlik Saygısının %31'ini yordadığı ($R^2=.314$) saptanmıştır. Her bir bağımsız değişkenin anlamlılığına bakıldığında fiziksel görünümünden memnuniyet düzeyi, gelecekteki beklentilere ulaşmaya dair ümitlilik düzeyi ve demokratik ana baba tutumunun anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).

Model 2

Tablo 23: Benlik Saygısını yordamaya ilişkin Regresyon Analizi- Model 2 Sonuçları

Model	R Kare	Düzeltilmiş R Kare	Tahminin std. Hatası	Serbestlik Derecesi	
				Sd1	Sd2
2	.238	.226	1.31845	3	199

Tablo 24: Benlik Saygısını yordamaya ilişkin ANOVA^a

Model	Kareler Toplamı	sd	Ortalama Kare	F	P	
1	Regresyon	107.930	3	35.977	20.697	.000 ^b
	Artıklar	345.922	199	1.738		
	Toplam	453.852	202			

Tablo 25: Benlik Saygısını yordamaya ilişkin Katsayılar

Model	Standartlaştırılmamış Katsayılar		Standartlaştırılmış Katsayılar	t	p
	B	Std. Hata	B		
1 (Sabit Katsayı)	-.232	.597		-.389	.698
Görünüştten Memnuniyet	.483	.112	.281	4.295	.000
Gelecekte Beklenti	.477	.120	.262	3.970	.000
Demokratik Tutum	.017	.007	.154	2.449	.015

Model 2 'de gösterilen regresyon analizi sonucunda anlamsız olan bağımsız değişkenler (yaş, aile gelir düzeyi, ana-baba eğitim düzeyi, doğum sırası, samimi olunan arkadaş sayısı, , ailenin ilgi düzeyi, koruyucu istekçi ana baba tutumu, otoriter ana baba tutumu ve bağlanma stilleri) modelden çıkarıldığında modelin genel olarak anlamlı olduğu ve her bir bağımsız değişkeninde (fiziksel görünümünden memnuniyet düzeyi, gelecekteki beklentilere ulaşmaya dair ümitlilik düzeyi ve demokratik ana baba tutumu) anlamlı olduğu saptanmıştır ($p < .05$). Sadece anlamlı bağımsız değişkenler kullanılarak (fiziksel görünümünden memnuniyet düzeyi, gelecekteki beklentilere ulaşmaya dair ümitlilik düzeyi ve demokratik ana baba tutumu) kurulan modelde R^2 (bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni birlikte açıklaması) 0.24 olduğu bulunmuştur. Bu da varyanstaki değişikliğin %24'ünü bu üç değişkenin açıklayabileceği anlamına gelmektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma sonuçlarından elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara ilişkin tartışma ve yoruma yer verilmiştir.

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinde algılanan ana baba tutumları ile bağlanma stillerinin benlik saygısını yordayıp yordamadığına bakılmış ve demografik değişkenlerle (yaş, ailenin aylık gelir düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi, doğum sırası, genel not ortalaması, fiziksel görünümünden memnuniyet düzeyi, ailenin ilgi düzeyi ve gelecekteki beklentilere ulaşmaya dair ümitlilik düzeyi) benlik saygısı arasında ilişki incelenmiştir, benlik saygısı bakımından cinsiyetler (kadın ve erkek) arasında farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın benlik saygısına ait alt problemleri doğrultusunda, ilgili literatür ışığında araştırma bulguları yorumlanarak tartışılmıştır. Araştırmanın alt problemleri sırası ile tartışılmıştır.

- 1. Demografik değişkenlerle (yaş, ailenin aylık gelir düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi, doğum sırası, genel not ortalaması, fiziksel görünümünden memnuniyet düzeyi, ailenin ilgi düzeyi ve gelecekteki beklentilere ulaşmaya dair ümitlilik düzeyi) benlik saygısı arasında ilişkinin incelenmesi.**

Yaş demografik değişkeni ile benlik saygısı düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bulgu literatürle tutarlıdır. Bu kapsamda Akça (2012) yaptığı araştırmada yaşın benlik saygısı düzeyini etkilemediğini saptamıştır. Özkan (1994)'ın üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada benlik saygısı ve yaş arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Küçük (2016)'ün üniversite öğrencileriyle yürüttüğü araştırmada da benlik saygısı ile yaş arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Ancak alanyazında araştırmanın bu bulgusuyla farklı sonuçlara ulaşan çalışmaların da olduğu görülmüştür. Saygılı, Kesicioğlu ve Kırıktaş (2014) Baybek ve Yavuz (2005) ve Başkara (2012)'nin yaş ile benlik saygısı düzeyini inceledikleri çalışmalarda yaş ile benlik saygısı arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Yaş ile birlikte benlik saygısı düzeyinin de arttığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ailenin gelir düzeyi ile benlik saygısı arasında da beklentiye uymayan biçimde anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. İlgili literatür taraması yapıldığında araştırmanın bu bulgusunu destekleyen çalışmalar yer almaktadır. Küçük (2016)'ün üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada aile gelir düzeyinin benlik saygısı ile ilişkili olmadığı saptanmıştır. Gacar ve Yanlıç (2012)'in çalışmasında da aile gelir düzeyi ile benlik saygısı düzeyinin ilişkili olmadığı gösterilmiştir. Fakat araştırmanın bu bulgusuyla farklı sonuç bulan çalışmalar da literatürde yer almaktadır. Özkan (1994), Güngör (1989), Aktaş (2012), Ceylan (2013) ve İkiz (2000)'in yaptığı çalışmalarda aile gelir düzeyi ile benlik saygısı arasında anlamlı ilişki olduğu; sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin de yüksek olduğu saptanmıştır.

Anne eğitim düzeyi ile benlik saygısı anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. İlgili literatür incelendiğinde araştırmanın bu bulgusunu destekleyen çalışmalara rastlanmıştır (Aktaş, 2011; Ceylan, 2013; Sezer, 2010). Ancak anne eğitim düzeyinin benlik saygısı düzeyi ile ilişkili olduğu sonucuna varan çalışmalar da bulunmaktadır. Güngör (1989), Torucu (1990), Özkan (1994), Baybek ve Yavuz (2005)'in benlik saygısı ile anne eğitim düzeyi arasında ilişkiyi incelediği çalışmalarda, anne eğitim düzeyinin artışıyla benlik saygısı düzeyinin de arttığı saptanmıştır.

Baba eğitim düzeyi ile benlik saygısı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. İlgili literatür incelendiğinde baba eğitim düzeyi ile benlik saygısı düzeyinin ilişkili olmadığını bulgulayan çalışmalara rastlanmıştır (Aktaş, 2011; Ceylan, 2013; Sezer, 2010). Ancak araştırmanın bulgusunu desteklemeyen çalışmalar da bulunmaktadır. Güngör (1989), Torucu (1990), Özkan (1994), Baybek ve Yavuz (2005)'un yaptığı çalışmalarda, babanın eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerde benlik saygısı düzeyinin de arttığı görülmüştür.

Doğum sırası ile benlik saygısı arasındaki ilişki incelenmiş ve anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. İlgili literatür incelendiğinde araştırma bulgusunu destekler çalışmalar mevcuttur. Aktaş (2011)'in çalışmasında benlik saygısı düzeyinin doğum sırasına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı gösterilmiştir. Seyhan Maşrabacı (1994)'nın üniversite

öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada da doğum sırası ile benlik saygısı arasında bir ilişki bulunamamıştır. Ancak Duman (2016)'ın çalışmasında bireyin doğum sırasıyla benlik saygısı arasında ilişki olduğu saptanmış ve ilk çocukların benlik saygısının daha yüksek olduğu görülmüştür.

GANO (genel not ortalaması) ile benlik saygısı arasında da beklentiye zıt olarak, anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak Lian (2008)'in çalışmasında akademik başarı ile benlik saygısı arasında ilişki olduğu, akademik başarısı yüksek öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin de yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuç araştırma bulgusuyla tutarlı değildir. İnanç (1997)'in üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada akademik başarı ile benlik saygısı düzeyi arasında düşük ancak anlamlı bir korelasyon olduğu, akademik başarısı yüksek olan öğrenciler ile akademik başarısı düşük olan öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Fiziksel görünüşten memnuniyet düzeyi ile benlik saygısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Fiziksel görünüşten memnuniyet düzeyi arttıkça öğrencilerin benlik saygısı puanları da yükselmektedir. Bireyin kendini fiziksel özellikleri bakımından beğenmesi, kabul etmesi benlik saygısı düzeyinde etkili olmaktadır. Seyhan Maşrabacı (1994)'nın üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada fiziksel görünümünden memnuniyetin yüksek olması benlik saygısı düzeyini yükselttiği bulunmuştur. Bulgu literatürle uyumludur.

Ailenin ilgi düzeyi ile benlik saygısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Aileden yeterince ilgi, sevgi, kabul gören bireylerin benlik saygısı düzeylerinin yüksek olması; aileden yeterli ilgi, sevgi ve kabulü göremeyenlerin benlik saygısı düzeylerinin düşük olması beklenir. İlgili literatür incelendiğinde, Özkan (1994)'ın üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada ailenin ilgisi arttıkça öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin de yükseldiği, aile ilgisi azaldıkça öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin de azaldığı gösterilmiştir. Ancak Seyhan Maşrabacı (1994)'nın yaptığı araştırmada ana-baba ilgisi ile benlik saygısı arasında ilişki bulunmamıştır. Bulgunun genel olarak literatürle tutarlı ve beklentiye uygun olduğu söylenebilir.

Gelecekteki beklentilere ulaşmaya dair ümitlilik düzeyi ile benlik saygısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Literatürde araştırma bulgusunu destekleyen çalışmaların olduğu, gelecekte umutlu ve gelecekle ilgili heyecanlı olan bireylerin gelecekte umutsuz olanlara göre daha yüksek benlik saygısının olduğu; umutlu olma ve yaşamından memnun olma ile benlik saygısının olumlu ilişkili olduğu görülmüştür (Yüksekkaya, 1995; Öner Altıok ve arkadaşları, 2010). Bulgu beklentiye uygun literatürle tutarlıdır.

2. Benlik saygısı, ana baba tutumları ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi.

Benlik saygısı ile demokratik ana baba tutumu arasında, pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Demokratik ana baba tutumu puan ortalaması arttıkça benlik saygısı düzeyi de artmaktadır. Demokratik ana baba tutumunun sergilendiği ailede yetişen bireylerde, yaşamın ilk dönemlerinden itibaren çocuğun kendi düşünce ve duygularını ifade edebileceği, çocuğun da ailede söz hakkının olduğu, kendini değerli ve kabul görmüş hissettiren, anne babanın belli sınırlar çerçevesinde çocuğun özgürlüğüne izin verildiği, çocuğun temel güven duygusunu kazandığı bir ortam mevcuttur. Bu ortamda yetişen bireylerin benlik saygısı düzeylerinin de yüksek olması gerektiği söylenebilir. Araştırmanın bu bulgusunu literatür de destekler niteliktedir. Torucu (1990)'nun yaptığı çalışmada, benlik saygısı yüksek öğrencilerin babalarını tutum olarak demokratik algıladıkları saptanmıştır. Haktanır ve Baran (1998)'in çalışmasında gençlerde algılanan anababa tutumunun öz- saygı ile ilişkili olduğu, demokratik anababa tutumu algılayan öğrencilerin yüksek benlik saygısının olduğu saptanmıştır. Arıca (1999)'ın üniversite öğrencileri üzerinde yürüttüğü çalışmada demokratik ana baba tutumuna sahip olan öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Sezer (2010) yaptığı çalışmada, ana baba tutumunu orta ya da yüksek düzeyde demokratik algılayan ergenler kendilerini daha olumlu değerlendirmişler, kendilik algılarının daha olumlu olduğunu ifade etmişlerdir. Baybek ve Oğuz (2005)'un çalışmasında demokratik ana baba tutumuna sahip üniversite öğrencilerinin benlik saygılarının olumlu yönde gelişim gösterdiği bulunmuştur. Ceral ve Dağ (2005)'in ergenler üzerinde yaptığı çalışmada ana babasını demokratik algılayan

ergenlerin benlik saygısı düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Bir başka destekler bulgu ise Sezer ve Oğuz (2010)'un çalışmasında görülmektedir. Araştırmaya göre ana babalarını demokratik algılayan öğrencilerin kendilerini olumlu olarak değerlendirdikleri sonucuna varılmıştır. Ancak İkizoğlu (1993)'nun lise son sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada demokratik ebeveyn tutumunun benlik saygısını anlamlı olarak yordamadığı ; Akça (2012)'nin genç yetişkinler üzerinde yaptığı araştırmada algılanan ana baba tutumu ile benlik saygısı arasında ilişki olmadığı saptanmıştır.

Benlik saygısı ile koruyucu-istekçi ana baba tutumu arasında negatif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Koruyucu-istekçi ana baba tutumu puan ortalaması arttıkça benlik saygısı düzeyi azalmaktadır. İlgili literatür incelendiğinde araştırma bulgusunu destekler nitelikteki çalışmalara rastlanmıştır. Sezer ve Oğuz (2010)'un çalışmasında, ana babasını düşük düzeyde koruyucu-istekçi olarak algılayan öğrencilerin, ana babasını orta ve yüksek düzeyde koruyucu-istekçi olarak algılayan öğrencilere göre kendini değerlendirmelerinin daha olumlu olduğu bulunmuştur. Araştırmada öğrencilerin algılanan koruyucu-istekçi tutum puanları arttıkça kendilerini olumlu değerlendirmelerinin de azaldığı saptanmıştır. Ülkemizde yapılan araştırma sonuçlarına göre annelerin çocuk yetiştirmede aşırı koruyucu bir tutum sergiledikleri saptanmış ve bu durumun da çocuğun kişilik gelişimini olumsuz etkilediği görülmüştür (Tuzcuoğlu ve Tuzcuoğlu, 2005). Aşırı koruyucu, dıştan denetim ile çocuğun kontrol altında olduğu ve kendi kararlarını almasına izin verilmeyen, tüm istek ve ihtiyaçlarının karşılandığı ancak kendini gerçekleştireceği, özgüven kazanacağı bir aile ortamının olmadığı koruyucu-istekçi tutum sergileyen ailelerde yetişen bireylerin kendine güvenleri ve benlik saygısı düzeyleri düşüktür.

Benlik saygısı ile otoriter ana baba tutumu arasında negatif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Otoriter ana baba tutumu puanı arttıkça benlik saygısı düzeyi azalmaktadır. İlgili literatür incelendiğinde araştırma bulgusunu destekler nitelikteki çalışmalara sıkça rastlanmaktadır. Ceral ve Dağ (2005)'in ergenler üzerinde yaptığı araştırmada ana babasını otoriter algılayan gençlerin benlik saygısının daha düşük düzeyde olduğu saptanmıştır. Sezer ve Oğuz (2010)'un üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada

ana babasını düşük düzeyde otoriter algılayan öğrencilerin kendini değerlendirme puan ortalamalarının, ana babasını orta ve yüksek düzeyde otoriter algılayan öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca İkizoğlu (1993)'nin lise son sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada otoriter ebeveyn tutumunun benlik saygısını anlamlı olarak yordamadığı da ilgili literatürde yer almaktadır. Otoriter tutuma sahip aile ortamında yetişen bireylerin kendilerini olumlu değerlendirme ve benlik saygısı düzeylerinin düşük olması beklenir. Çocuğun kendini sürekli baskı altında hissettiği, ceza yönteminin etkin şekilde uygulandığı, çocuğun söz hakkının olmadığı, ailede çocuğa karşı kesin ve net sınırların çizildiği, sürekli olarak ana babanın söylemlerine boyun eğmek zorunda kaldığı otoriter tutuma sahip ailelerde yetişen çocukların kendilerini ifade edebilecekleri, duygu ve düşüncelerini paylaşıp geri bildirim alabilecekleri bir ortam bulunmamaktadır. Bu çocukların devamlı olarak ana babanın buyruklarına uymak zorunda kalmaları ve uymadıkları takdirde cezalandırılmaları ya da ceza alacağı düşüncesinin baskın olması çocukta kendini ifade edememe, geri çekilme, kendini güçsüz hissetme ve olumsuz değerlendirmeye neden olabilir. Bu nedenle de benlik saygısı düzeyinin düşük olması ya da olumsuz etkilenmesi beklenen bir sonuçtur.

Benlik saygısı ile güvenli bağlanma stili arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. İlgili literatür incelendiğinde güvenli bağlanma stili ile benlik saygısı arasında pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu görülmektedir (Arslan, Arslan ve Arı, 2012; Bartholomew & Horowitz, 1991; Morsünbül, 2005; Sümer & Güngör, 1999 a; Shaver & Brennan , 1992). Araştırma bulgusu ilgili literatürle tutarlıdır.

Benlik saygısı ile saplantılı bağlanma stili arasında negatif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Saplantılı bağlanma stili benlik saygısına olumsuz yönde etki etmektedir. Saplantılı bağlanma stili geliştiren öğrencilerin benlik saygısı puanlarının düşük olduğu söylenebilir. Sümer ve Güngör (1999a)'ün üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada saplantılı bağlanma ile benlik saygısı arasında olumsuz yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bartholomew & Shaver (1998) saplantılı bağlanma stiline sahip bireylerin olumsuz benlik modeline sahip olduklarını yani benlik saygılarının düşük olduklarını saptamıştır. Bulgu beklentiye uygun ve alanyazınla tutarlıdır.

Benlik saygısı ile kayıtsız bağlanma biçemi arasında bir korelasyon bulunamamıştır. İlgili literatürde kayıtsız bağlanma geliştiren bireylerin kendilerini olumlu başkalarını ise olumsuz olarak değerlendirdikleri yani benlik saygıları yüksek ancak sosyal ilişkiler kurmaktan kaçınan bireyler oldukları belirtilmektedir (Bartholomew & Horowitz , 1998). Bulguyu destekleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Benlik saygısı ile korkulu bağlanma biçemi arasında negatif yönde bir korelasyon olduğu saptanmıştır. Korkulu bağlanma stili benlik saygısına olumsuz yönde etki etmektedir. Sümer ve Güngör (1999a)'ün üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada korkulu bağlanma ile benlik saygısı arasında olumsuz yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bartholomew ve Shaver (1998) korkulu bağlanma stiline sahip bireylerin olumsuz benlik modeline sahip olduklarını yani benlik saygılarının düşük olduklarını saptamıştır. Bulgu alanyazınla tutarlılık içerisindedir.

3. Cinsiyete göre benlik saygısı düzeyleri arasında anlamlı farklılaşma olup olmadığının incelenmesi.

Cinsiyet değişkenine göre benlik saygısı ortalamaları bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Konu ile ilgili yapılan araştırmalarda, cinsiyete göre benlik saygısı düzeyi bakımından cinsiyetler arası farkın olmadığını saptayan araştırmalar görülmüştür (Aktaş, 2011; Arıca, 1995; Arıca, 1999, Balat ve Akman Uyanık, 2004; Baybek ve Yavuz, 2005; Eriş ve İkiz, 2013; Gazioğlu, 2011; Gür, 1996; Özkan, 1994). Jackson ve arkadaşlarının (2010) liseli öğrenciler üzerinde yaptığı çalışmada da öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Bulgu bu çalışmalarla uyumludur. Ancak Öner Altıok ve arkadaşları (2010) ile Yüksekaya (1995)'nin yaptığı araştırmada kız öğrencilerin benlik saygısının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Aktaş (2012)'in genç yetişkinler üzerinde yaptığı araştırmada ise erkeklerin benlik saygısı düzeylerinin kadınlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Sezer (2010)'in yaptığı araştırmada erkek öğrencilerin kendilik algılarının kız öğrencilere göre olumlu düzeyde farklılaştığı saptanmıştır. Taşgit (2012)'in yaptığı araştırmada da erkek öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin kız öğrencilerden daha yüksek olduğu gösterilmiştir.

Bu araştırmada kadın ve erkek dağılımının orantılı olmamasından dolayı cinsiyet, benlik saygısında farklılaşmaya neden olmamiş olabilir.

4. Cinsiyete değişkenine göre algılanan ana baba tutumunda farklılaşmanın incelenmesi.

Araştırmada kız ve erkek öğrencilerin demokratik ana baba tutumu ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı saptanmıştır. Aktaş (2011)'ın üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada cinsiyete göre algılanan ana baba tutumlarının farklılaştığı, kız öğrencilerin ana babalarını erkek öğrencilere göre daha fazla demokratik olarak algıladıkları saptanmıştır. Yıldız ve Erci (2011)'nin araştırmalarında erkek lise ğrencilerinin ana baba tutumlarını kız öğrencilerden göre daha demokratik algıladıkları saptanmıştır. Sayiner, Köknel ve Turanlı (2005)'nin lise ğrencilerinde ana baba tutumlarını çeşitli değişkenlere göre inceledikleri çalışmada, cinsiyete göre demokratik tutumun kız öğrencilerde erkek öğrencilere göre daha fazla uygulandığı ifade edilmiştir.

Kız ve erkek öğrencilerin koruyucu-istekçi ana baba tutumu ortalamalarının farklılaştığı, kız öğrencilerin koruyucu-istekçi ana baba tutumu ortalamalarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Sayiner, Köknel ve Turanlı (2005)'nin yaptıkları araştırmada koruyucu-istekçi tutumun daha çok kız öğrencilerde uygulandığı saptanmıştır. Bu sonuç ışığında ailelerin kız çocukları üzerinde daha koruyucu-istekçi bir tutum sergiledikleri bu tutum ve davranışların kız öğrencilerin algısını biimlendirdiğı söylenebilir.

Kız ve erkek öğrencilerin otoriter ana baba tutumu puan ortalamalarında anlamlı farklılık bulunmuş ve kız öğrencilerin ana babalarını erkeklere göre daha otoriter algıladıkları saptanmıştır. Sayiner, Köknel ve Turanlı (2005)'nin çalışmasında otoriter tutumun hem kız hem de erkek öğrencilere uygulanmadığı belirtilmiştir. Aktaş (2011)'ın araştırmasında erkek öğrencilerin ana babalarını kız öğrencilere göre daha otoriter algıladıkları saptanmıştır. Araştırma bulgularının farklılık göstermesinin nedeni, diğer araştırmalarda seçilen örneklem gruplarından farklı bir örneklem olması, erkek-kız ğrenci dağılımlarının eşit oranda olmaması olabilir. Ataerki aile yapısı, toplumsal

normlar ve gelişmiş bir çevrede bulunma değişkenlerinin de süreçte etkili olabileceği düşünülmektedir.

5. Bağlanma stilleri ve algılanan ana baba tutumlarına göre benlik saygısı düzeylerinin farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi.

Öğrencilerin benlik saygılarının bağlanma stillerine ve ana baba tutumlarına yönelik algılarına göre farklılaşmadığı saptanmıştır.

Tunç (2002)'un yaptığı çalışmada ana babasını otoriter olarak algılayan öğrencilerin düşük benlik saygısı düzeyine sahip oldukları saptanmıştır. Tanış (2014)'ın yaptığı çalışmada babanın davranış şekli ile bağlanma stilleri (güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu) arasında bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Yine İkizoğlu (1993) ' nun çalışmasında yetkeci anababa tutumunun benlik saygısı üzerinde etkili olmadığı saptanmıştır. Bulgu beklentiye uygun olmamakla birlikte Tanış (2014) ve İkizoğlu (1993)'nun çalışmaları ile tutarlıdır.

6. Aile gelir düzeyine göre öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinde farklılaşmanın incelenmesi.

Öğrencilerin ailelerinin gelir durumuna göre benlik saygısı düzeylerinin farklılaşmadığı saptanmıştır. Aile gelir durumunun yüksek, orta veya düşük olması benlik saygısı düzeyinde bir farklılık yaratmamıştır. Sezer (2010)'ın yaptığı çalışmada ergenlerin kendilik algılarının gelir durumuna göre anlamlı farklılaşmadığı görülmektedir. Güngör (1989), Özkan (1994), Ceylan (2013), İkiz (2000) ve Aktaş (2011)'ın yaptığı çalışmalarda aile gelir düzeyi yükseldikçe benlik saygısı düzeyinin de yükseldiği bulunmuştur. Literatürle uyumsuzluğun sebebi gelir düzeyi alt ve üst sınırları belirlemede farklı gelir aralıklarının kullanılması olabileceği gibi, elde edilen gelirin yaşanılan bölgedeki geçim standartlarıyla dengeli olup olmaması da olabilir.

7. Kendini içedönük veya dışadönük tanımlayan öğrenciler arasında benlik saygısı ve bağlanma stilleri bakımından farklılaşma olup olmama durumunun incelenmesi.

Öğrencilerin kendilerini içedönük veya dışadönük olarak tanımlamalarına göre benlik saygısı düzeyleri farklılık göstermektedir. Kendini dışadönük olarak tanımlayan öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri, kendini içedönük tanımlayan öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur. Çiğdemoglu (2006)'nun lise öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada öğrencilerin özsaygı düzeyleri ile dışadönüklük kişilik özelliği arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmış ve özsaygı düzeyi yüksek bireylerin daha dışadönük, daha mutlu, daha az kaygılı, daha popüler, daha sosyal ve daha uyumlu olabilecekleri ifade edilmiştir. Bulgu alanyazınla tutarlıdır.

Jung (1971)'a göre içedönük bireylerin düşünce ve ilgi yönelimleri kendi iç dünyalarına yönelik iken dışadönük bireylerin düşünce ve ilgi yönelimleri dış dünyaya yöneliktir. Dışadönük bireylerin benlik saygısı düzeylerinin içedönüklere göre daha yüksek olması beklenen bir sonuçtur. Araştırma bulgusunun ilgili literatürle tutarlı olduğu görülmektedir.

Kendilerini içedönük ve dışadönük olarak tanımlayanlar bağlanma stilleri bakımından farklılaşmamışlardır. Yani öğrencilerin kendilerini içe dönük veya dışa dönük olarak tanımlamaları güvenli, saplantılı, korkulu ve kayıtsız bağlanma stili geliştirmelerinde farklılaşmaya etki etmemektedir. Ancak ilgili literatür incelendiğinde bağlanma stilleri ile içedönüklük-dışadönüklük arasında ilişki olduğunu gösteren çalışmalar görülmektedir. Saymaz (2003)'ün üniversite öğrencilerinde bağlanma stilleri ve kişilerarası ilişki tarzlarını incelediği çalışmada güvenli bağlanma ile dışadönüklük ve duyarlılık faktörlerinin olumlu yönde ilişkili; korkulu bağlanma ile dışadönüklük ve duyarlılık faktörlerinin olumsuz yönde ilişkili; kayıtsız bağlanma stili ile dışadönüklük faktörünün olumsuz yönde ilişkili olduğu bulunmuştur.

Deniz (2011)'in yaptığı araştırmada güvenli bağlanma stili ile dışadönüklük ve deneyime açıklık arasında olumlu yönlü bir korelasyon olduğu, korkulu bağlanma stiliyle dışa dönüklük arasında olumsuz yönlü bir korelasyon olduğu saptanmıştır. Ancak Ökte (2001)'nin ergenler üzerinde yaptığı araştırmada sağlıksız ilgi gösteren

ailelerin çocuklarının, sağlıklı ilgi gösterenlere göre daha dışadönük olduğu bulunmuştur.

8. Üniversite öğrencilerinde yaş, aile gelir düzeyi, ana-baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, samimi olunan arkadaş sayısı, fiziksel görünümünden memnuniyet düzeyi, ailenin ilgi düzeyi, gelecekteki beklentilere ulaşmaya dair ümitlilik düzeyi, algılanan ana baba tutumları ve bağlanma stilleri benlik saygısını yordamakta mıdır?

Yapılan regresyon analizi sonucunda üniversite öğrencilerinde benlik saygısını, fiziksel görünümünden memnuniyet düzeyi, ailenin ilgi düzeyi, gelecekteki beklentilere ulaşmaya dair ümitlilik düzeyi ve demokratik ana baba tutumu değişkenlerinin yordadığı saptanmıştır. Diğer bağımsız değişkenlerin (yaş, aile gelir düzeyi, ana-baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, samimi olunan arkadaş sayısı) benlik saygısını anlamlı düzeyde yordamadığı saptanmıştır.

Fiziksel görünümünden memnuniyet düzeyinin artması, bireyin kendini fiziksel olarak beğenmesi ve kabul etmesi benlik saygısı düzeyinde de artışa etkili olmaktadır. Bulgu, Seyhan Maşrabacı (1994)'nın üniversite öğrencilerinde fiziksel görünümünden memnuniyetin artışıyla benlik saygısının da arttığı bulgusuyla tutarlıdır.

Gelecekteki beklentilere ulaşmaya dair ümitlilik düzeyinin yüksek olması, öğrencilerde benlik saygısı düzeylerinin de yüksek olmasında etkili olmaktadır. Yüksekaya (1995)'nin araştırmasında geleceği hakkında umutsuz olan üniversite öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerinin, geleceği hakkında umutlu ve heyecanlı olduğunu düşünen öğrencilerden anlamlı düzeyde düşük olduğu saptanmıştır. Öner Altıok ve arkadaşlarının (2010) yaptığı çalışmada da genel olarak yaşamından memnun olma ve gelecekte umutlu olma düzeyinin yüksek olmasının benlik saygısı düzeyinin yüksek olmasında etkili olduğu saptanmıştır. Araştırmanın bulgusu literatürle tutarlıdır.

Aile ilgi düzeyinin yüksek olması benlik saygısının diğer bir yordayıcısıdır. Özkan (1994)'in çalışmasında aile ilgi düzeyi arttıkça benlik saygısı düzeyinin de arttığı görülmektedir. Bulgu beklentiye uygun alanyazınla uyumludur.

Demokratik ana baba tutumunun da benlik saygısına etki ettiği saptanmıştır. Öğrencilerin ana babalarını demokratik algılama durumuna göre benlik saygısı düzeyi de yükselmektedir. Literatürde araştırma bulgusunu destekleyen çalışmaların olduğu görölmektedir (Arıcak, 1999; Baybek ve Oğuz, 2005; Celal ve Dağ, 2005; Haktanır ve Baran, 1998; Sezer ve Oğuz, 2010; Torucu, 1999). Bulgu alanyazınla uyumludur.

Bundan sonraki araştırmacılar; ana babaların eğitim düzeyi, ilgi düzeyi, bağlanma stilleri ve algılanan ana baba tutumlarının benlik saygısıyla ilişkisi, daha geniş örneklemde farklı gelişim dönemlerindeki (ocuk, ergen, yetişkin, yaşlı) bireylerin karşılaştırması yapılarak araştırılabilirler.

Üniversitelerde benlik saygısı ve benlik saygısı üzerinde etkili olan etmenler üniversitelerin eğitim fakültelerinde bir ders olarak okutulabilir. Eğitim fakültesi mezunu olan bireylerin büyük çoğunluğu eğitim kurumlarında ğretmen olarak görev yapmaktadır. Gelecekle ilgili beklenti oluşturmada öğretmenlerin bilili yaklaşımları önemlidir. Öğretmenlerin ocuk veya ergenin hangi gelişim döneminde olduğu, nasıl bir aile ortamında hangi tutumlarla yetiştirildiği, arkadaş ilişkileri, grup içinde hangi yönü ile ön plana çıktığı, kendini nasıl tanımladığı (içedönük-dışadönük), ilgi ve yeteneklerini ortaya koymada ki başarısı, kendine güveninin olup olmaması ile benlik saygısının ilişkili olabileceğini bilmesi ve öğrencide benlik saygısını güçlendirici yönde çalışmalarla eğitim vermesi gerekmektedir. Zira okul yaşantısı, arkadaş ilişkileri, öğretmenin tutumu çocuğun benlik saygısı düzeyini olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

KAYNAKÇA

- Adams, J. F. (1995). Ergenliği anlamak. B. Onur ve Diğ. (Çev.) İmge Yayıncılık, İstanbul.
- Adler, A. (2016). Yaşamın Anlam ve Önemi. Kamuran Şipal (Çev). Say Yayınları. İstanbul.
- Akbaba, S. (1988). Ana-Baba Tutumlarının Bazı Kişilik Özellikleri Üzerine Etkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akça, Z. K. (2012). Genç Yetişkinlikte Algılanan Anne–Baba Tutumlarının, Kendini Toparlama Gücü ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akkaya, G. (Ed.). (2014). *İnsanın Sekiz Çağı*. Okuyan Us Yayınları. İstanbul.
- Aktaş, S. (2011). 9. Sınıfta Anne Baba Tutumları Ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Arslan, E. (2008). Bağlanma Stilleri Açısından Ergenlerde Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri ve Ego Kimlik Süreçlerinin İncelenmesi. *Doktora Tezi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Arslan, E., Arslan, C., Arı, R. (2012) Kişilerarası Problem Çözme Yaklaşımları, Bağlanma Stilleri Açısından İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 7-23.
- Altıntaş, E. (2015). Kuramdan Uygulamaya Özgüven. Nobel Yayınları. Ankara.
- Arıcak, O.T. (1995). Üniversite Öğrencilerinde Saldırganlık, Benlik Saygısı Ve Denetim Odağı İlişkisi, *Yüksek Lisans Tezi*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. İstanbul.

Arıcak, O.T. (1999). Grupla Psikolojik Danışma Yoluyla Benlik Saygısının Geliştirilmesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Ayberk, A. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri Ve Sosyal Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. Muğla.

Barthlomew, K. (1990). Avoidance Of Intimacy: An Attachment Perspective. *Journal Of Social And Personel Relationship*, 7: 147-178.

Barthlomew, K. & Horowitz, L.M. (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Tests Of A Four-Category Model. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 61 (2): 226- 244.

Barthlomew, K. & Shaver, P.R. (1998). Methods Of Assessing Adult Attachment: Do They Converge. J.A. Simpson & W.S. Rholes (Eds.) *Attachment Theory And Close Relationships*. New York: Guilford Press.

Başkara, S.V. (2002). Özsaygının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, *(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Ankara.

Baybek, H., Yavuz, S. (2005). Muğla Üniversitesi Öğrencilerinin Benlik Saygılarının İncelenmesi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı 14.

Baumrind, D. (1966). The effects of authoritative parental control on child behaviors. *Child Development*, 37, 887- 907

Bowlby, J. (1977). The Making and Breaking of Affectional Bonds: Etiology and Psychopathology in the Light of Attachment Theory. *British Journal of Psychiatry*, 130, 201-210.

Bowlby, J. (1979). *The Making And Breaking Of aAffectional Bonds*. London: Tavistock.

Bowlby, J. (1982). *Atteachment and Loss.: Vol:1 Atteachment*. Basic Books. New York.

- Burger, J.M. (2006). *Kişilik*. İ.D. Erguvan Sarıoğlu (Çev.) . Kaknüs Yayınları. İstanbul.
- Ceral, S., Dağ, İ. (2005). Ergenlerde Algılanan Anne Baba Tutumlarına Bağlı Benlik Saygısı Depresiflik Ve Genel Psikolojik Belirti Düzeyi Farklılıkları. *Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji (3p) Dergisi*. Cilt 13. Sayı 2.
- Ceylan, İ. (2013). Ergenlerin Benlik Saygısı Ve Duygusal Öz-Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Coopersmith, S. (1967). *Self Esteem Inventories*. California: Consulting Psychologist Press.
- Critelli, J.W.(1987). *Personalty Growth and Effective Behavior*. CBS College Publishing.
- Çalışır, M. (2009). Yetişkin Bağlanma Kuramı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches In Psychiatry*; 1: 240-255.
- Çeçen, A.R. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyetlerine ve Ana Baba Tutum Algılarına Göre Yalnızlık ve Sosyal Destek Düzeylerinin İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 6 (3), 415-431.
- Çiğdemoğlu, S. (2006). Lise 1.Sınıf Öğrencilerinin Akran Baskısı, Özsaygı Ve Dışa dönüklük Kişilik Özelliklerinin Okul Türelerine Göre İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Çuhadaroğlu, F. (1985). Gençlerde Benlik Saygısı İle ilgili Araştırma. XXI. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışmaları, 107-108. Adana.
- Çuhadaroğlu, F. (1986). Adolesanlarda Benlik Saygısı. *Uzmanlık Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı. Ankara.
- Deniz, M.E. (2006). *Ergenlerde Bağlanma Stilleri İle Çocukluk İstismarları ve Suçluluk-Utanç Arasındaki İlişki*. Eurasian Journal of Educational Research, 22, 89-99.

Deniz, M. E. (2011). An Investigation Of Decision Making Styles And The Five-Factor Personality Traits With Respect To Attachment Styles. *Educational Sciences: Theory & Practice* 11, 97-113.

Dönmezer, İ. (1999). *Ailede İletişim ve Etkileşim*. Sistem Yayıncılık. İstanbul.

Duman, S. (2016). *Üniversite Öğrencilerinde Öznel İyi Oluş ve Benlik Saygısının Stresle Başa Çıkma Tarzlarıyla İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı. İstanbul.

Duru, A.(1995). İlkokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygıları İle Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişki. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Eldeleklioğlu, J. (2012). Ana Baba Tutumları Ölçeği. Kuzgun, Y. & Bacanlı, F. (Ed.). *Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Kullanılan Ölçme Araçları ve Programlar Dizisi*: Ankara. Nobel Yayınları. 65-75.

Eriş, Y. ve İkiz, E. (2013). Ergenlerin Benlik Saygısı Ve Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki Ve Kişisel Değişkenlerin Etkileri, *Turkish Studies, International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(6), ss.180-187.

Erözkan, A. (2004). Lise Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri Ve Yalnızlık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt: 4. Sayı:2, 155-175.

Gacar, A. ve Yanlıç, N. (2012). 13 - 17 Yaş Ergen Hentbolcuların Benlik Saygısı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 3(2).

Gander, M.J., Gardiner, H.W., (2001). *Çocuk Ve Ergen Gelişimi*. (Çev. Bekir Onur). İmge Kitabevi. Ankara. 4.Baskı.

Gazioğlu, E. (2015). Bağlanma Stilleri Algılanan Sosyal Destek Benlik Saygısı Ve Kişilik Özellikleri Bakımından Ergenlerin Stresle Başa Çıkma Tarzları. *Yüksek Lisans Tezi*, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Geçtan, E. (2006). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar*. Remzi Kitabevi. İstanbul.

Gençtan, E. (2014). *Psikanaliz ve Sonrası*. Metis Yayınları. İstanbul.

Griffin, D., & Bartholomew, K. (1994). The Metaphysics Of Measurement: The Case Of Adult Attachment. In K. Bartholomew and D. Perlman (Eds.), Attachment processes in adulthood: Advances In Personal Relationships (Vol. 5, pp. 17-52). London: Jessica Kingsley Publishers.

Güngör, A.(1989). Lise Öğrencilerinin Özsaygı Düzeylerini Etkileyen Etmenler. Hacettepe Üniversitesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Ankara.

Gür, A. (1996). Ergenlerde Depresyon Ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki, *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Haktanır, G., Baran, G. (1998). Gençlerin Benlik Saygısı Düzeyleri ile Anne-Baba Tutumlarını Algılamalarının İncelenmesi. *Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Dergisi*, Cilt:5, Sayı:3, 134-141.

Huurre, T.M., Komulainen, E.J., Aro, H.M. (1999). "Social Support and Self-Esteem Among Adolescents With Visual Impairments." *Journal of Visual Impairments and Blindness*, Vol:93, 26-41.

İkiz, F. E. (2000). Farklı Liselerdeki Ergenlerin Benlik Saygısı, Akademik Başarı ve Sürekli Kaygı Düzeyi Arasındaki İlişki. *Yüksek Lisans Tezi*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

İkizoğlu, M. (1993). Demokratik ve Otoriter ana-baba tutumlarının, lise son sınıf öğrencilerinin benlik saygısı üzerine etkisi, *Yüksek lisans tezi*. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

İnanç, N. (1997). Üniversite Öğrencilerinde Benlik Saygısı Düzeyleri İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Yüksek lisans tezi*. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Gaziantep.

Jackson, L.A., Eye, A., Fitzgerald, H. E., Witt, E. A. (2010). Self-Concept, Self-Esteem, Gender, Age and Tehcnology Use. *Computers in Human Behavior*. 26, 323-328.

Jung, C.G. (1971). Psychological Types. *Princeton University Press*, p. 136–147.

Karahan, T. & Sardoğan, M.E. (2016). *Psikolojik Danışma ve Psikoterapide Kuramlar. Nobel Yayınları*. Ankara.

Kaya, Z. (2010). Madde Kullanan ve Kullanmayan Ergenlerin Kişilik Özellikleri ve Benlik Saygısı Açısından Karşılaştırılması, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir

Kulaksızoğlu, A. (2015). *Ergenlik Psikolojisi*. Remzi Kitabevi. İstanbul.

Kuzgun, Y. (1972). Ana-Baba Tutumlarının Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Hacettepe Üniversitesi. Ankara.

Küçük, P. (2016). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Kaygı Düzeyi İle Benlik Saygısı Düzeyi İlişkinin İncelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Köknel, Ö. (1989). *Genel ve Klinik Psikiyatri*. Nobel Tıp Kitabevi. İstanbul.

Lian,.T.C. (2008). *Family Functioning, Perceived Social Support, Academic Performance and Self-Esteem*, *Pertanika J.Soc.Sei. & Hum*. 16 (2): 285-299.

Maccoby, E. E. ve Martin, J. A. (1983). *Socialization in the Contex of the Family: Parent-Child Interaction*. (Ed. P.H.Mussen ve E.M.Hetherington), *Handbook of Child Psychology: Socialization, Personality, and Social Developmet*. Newyork: Wiley.

Morsünbül, Ü. (2005). Ergenlikte Kimlik Statülerinin Bağlanma Stilleri, Cinsiyet Ve Eğitim Düzeyi Açısından İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Onur, B. (2006). *Gelişim Psikolojisi*. İmge Kitabevi Yayınları. Ankara.

Ökte, M. (2001). Ergenlerde İç Dönüklük-Dışa Dönüklük Kişilik Özelliği İle Aile İşlevleri Arasındaki İlişkiler. *Yüksek Lisans Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.

Öner Altıok, H., Ek, N. ve Korkulu, N. (2010). Üniversite Öğrencilerinde Benlik Saygısı Düzeyi İle İlişkili Bazı Değişkenlerin İncelenmesi, *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. Cilt/Sayı: 1, 99-120

Özkan, İ. (1994)., Benlik Saygısını Etkileyen Etkenler. *Düşünen Adam Dergisi* 7(3):4-9

Özoğlu, S.Ç. (1976). Psikolojik Danışmada Benlik Kavramı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt: 8, Sayı:1-4

Rosenberg, M. (1965). Society And The Adolescent Self-Image. *Princeton University Press*. Princeton.

Rothbard, J. C., & Shaver, P.R., (1994). Continuity Of Attachment Across The Life Span. In In M. B. Sperling & W. H. Berman (Eds.), *Attachment in adults: Clinical and developmental perspectives* (pp. 31-71). New York: Guilford Press.

Saygılı, G., Kesecioğlu, T.İ., ve Kırıktaş, H. (2014). Eğitim Düzeyinin Benlik Saygısı Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. Cilt:4, Sayı:2

Sayiner, B. & Köknel, N. ve Turanlı, M. (2005). Lise Öğrencilerinde Ana-Baba Tutumunun Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı 21, Sayfa : 193-212.

Saymaz, D. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası İlişkileri Ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Seyhan Maşrabacı, T. (1994). Hacettepe Üniversitesi Birinci Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Sezer, Ö. (2010). Ergenlerin Kendilik Algılarının Anne Baba Tutumları Ve Bazı Faktörlerle İlişkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt:VII, Sayı:I, 1-19.

Sezer, Ö., & Oğuz, V. (2010). Üniversite Öğrencilerinde Kendilerini Değerlendirmelerinin Ana Baba Tutumları Ve Bazı Sosyo Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 743-758. Cilt:18. No:3.

Shaver, P.R. & Brennan, A.K. (1992). Attachment styles and the big five personality traits: Their connections with each other and with romantic relationship outcomes. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18(5): 536-545.

Sümer, N. & Güngör, D. (1999a). Çocuk Yetiştirme Stillерinin Bağlanma Stilleri, Benlik Değerlendirmeleri ve Yakın İlişkiler Üzerindeki Etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(44), 35-38.

Sümer, N. & Güngör, D. (1999b). Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örneklemini Üzerinde Psikometrik Değerlendirmesi ve Kültürlerarası Bir Karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*. 14(43) 71-106

Sümer, N. & Şendağ, M.A. (2009). Orta Çocukluk Döneminde Ebeveynlere Bağlanma, Benlik Algısı Ve Kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*. 26, 86-101.

Tanış, Z. (2014). Yetişkinlerde Bağlanma Stilleri Ve Öfke Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Taşğit, M.S. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygısı Ve Karar Verme Düzeylerinin İncelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*. Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Karaman.

Tuğrul, C. (1994). Alkoliklerin Çocuklarının Aile Ortamlarındaki Stres Kaynakları, Etkileri Ve Stresle Başa Çıkma Yolları. *Türk Psikoloji Dergisi*. 9: 57-73.

Tuna Akdağ, S. (2011). Ergenlerin Bağlanma Stilleri İle Ebeveyne Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki. *Uzmanlık Tezi*. Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Ve Ergen Ruh Sağlığı Ana Bilim Dalı. Antalya.

Tuncer, O. (1980). “Çocuk Aile ve Çevresi”, Çocuk ve Eğitim. *Türk Eğitim Derneği Yayınları*. Ankara.1-44.

Tunç, A. (2002). Çocuk Yetiştirme Stilleri Ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki, *Yüksek Lisans Tezi*. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümü. Ankara.

Tuzcuoğlu, S. & Tuzcuoğlu, N. (2005). *Davranış Bozukluğu Gösteren Çocukları Tanıma Ve Anlama*. Morpa Kültür Yayınları. İstanbul.

Türkmen, M. (2011). Öznel İyi Oluşun Yapısı Ve Anababa Tutumları, Özsaygı Ve Sosyal Destekle İlişkisi: Bir Model Sınaması. *Doktora Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Ana Bilim Dalı.

Tüzün, O. & Sayar, K. (2006). Bağlanma Kuramı Ve Psikopatoloji. *Düşünen Adam*, 19(1): 24-39.

Torucu, K.B. (1990). 13-14 Yaşındaki Gençlerin Sosyo-Ekonomik Düzeyi ve Ana-Baba Tutumlarındaki Farklılıkların Belirlenip Benlik Saygısına Etkisinin Araştırılıp Karşılaştırılması. *Yüksek Lisans Tezi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.

Uyanık Balat, G., Akman, B. (2004). Farklı Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Lise Öğrencilerinin Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt:14, Sayı: 2, 175-183.

Ünüvar, A. (2007). Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Ana-Baba Tutumları İle Kendine Saygı Düzeylerinin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yavuzer, H.(1990). *Çocuk ve Suç*. İstanbul. Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2003). *Çocuğu Tanımak ve Anlamak*. Remzi Kitabevi. İstanbul.

Yavuzer, H. (2016). *Ana-Baba Ve Çocuk*. Remzi Kitabevi. İstanbul.

Yavuzer, H. & Demir, İ. (2016). *Yeni Kuşak Anne-Babalar ve Çocukları*. Remzi Kitabevi. İstanbul.

Yazıcıoğlu, G. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri Ve Stresle Başa Çıkma Stratejileri Arasındaki İlişki: Odtü Örneği, *Yüksek Lisans Tezi*. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Danışmanlığı Ana Bilim Dalı. İzmir.

Yıldız, E. & Erci, B. (2011). Anne Baba Tutumları İle Adölsan Saldırganlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(3): 6-11.

Yıldız, M. (2012). Bağlanma Kuramı Açısından Yaşlılık Dönemine Genel Bir Bakış. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 36, Sayı:1.

Yılmaz, A. (2000), *Eşler Arasındaki Uyum ve Çocuğun Algıladığı Anne Baba Tutumu İle Çocukların, Ergenlerin, Gençlerin Akademik Başarıları ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiler*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yörükan, T. (2015). *Bağlanma ve Sonraki Yaşlarda Görülen Etkileri*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. İstanbul.

Yörükoğlu, A. (2012). *Gençlik Çağı Ruh Sağlığı Ve Ruhsal Sorunlar*. Özgür Yayınları, İstanbul.

Yüksekkaya, S. (1995). Üniversite Öğrencilerinde Benlik Saygısının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İzmir.